

Evropski film za dejavno staranje

C I N A Ğ E

SMERNICE

za izobraževalce odraslih

Urednik:

CINAGE - European Cinema for Active Ageing

Avtorji:

Maria Helena Antunes

Altheo Valentini

Dušana Findeisen

Ann Tobin

Jennifer Granville

Fátima Chinita

Partnerji:

AidLearn Lda; Portugalska

Leeds Beckett University; Velika Britanija

Centro Studi Città di Foligno; Italija

The Slovenian Third Age University; Slovenija

Oblikovanje:

Carlota Flieg

Vse pravice pridržane.

© CINAGE, 2015

<http://cinageproject.eu>

Izvedba tega projekta je financirana s strani Evropske komisije.
Vsebina publikacije je izključno odgovornost avtorja in v
-nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.
N° 538672 - LLP - 1 - 2013 - 1 - PT - GRUNDTVIG - GMP

**LUČ,
KAMERA,
AKCIJA!**

65+

SMERNICE

za izobraževalce odraslih

Maria Helena Antunes | Altheo Valentini | Dušana Findeisen
Ann Tobin | Jennifer Granville | Fátima Chinita

Maj 2015

Povzetek

Smernice vsebujejo ustrezne informacije (za izobraževalce odraslih; organizacije, ki ponujajo izobraževanje odraslih; starejše odrasle; strokovnjake s področja izobraževanja starejših in odraslih) za uporabo izobraževalnih gradiv, ki podpirajo izvajanje tečaja CINAGE. Smernice ilustrirajo, kako načrtovati izobraževalna srečanja in kako uporabljati priporočena gradiva. Ključne besede načrte izobraževalnih srečanj za posamezne module in učne enote s predlaganimi skupinskimi in individualnimi dejavnostmi.

Ključne besede

Projekt CINAGE;

Andragogika;

Kompetence dejavnega staranja;

Šest evropskih celovečernih filmov;

Tečaj CINAGE;

Izobraževalna srečanja;

Učbenik.

Kazalo vsebine

Projekt CINAGE	7
Za kaj gre?	7
Ciljne skupine	7
Metode in načini tečaja CINAGE	8
Andragoško programiranje, andragoške metode	8
Kako je model vplival na oblikovanje tečaja CINAGE	10
Učenje osredotočeno na starejše odrasle učence	11
Evropski filmi in kompetence za dejavno staranje	12
Model kompetenc za dejavno staranje	12
Priporočila	14
Pregled evropskega filma	15
Tečaj CINAGE	17
Struktura, trajanje in učni cilji	17
Drugi viri	19
Načrt izobraževalnih srečanj	20
Modul 1: Pa pričnimo s tečajem CINAGE	20
Modul 2: Dejavno staranje na moj način ...	23
Modul 3: Ste dejali starost? Ste dejali dejavno staranje?	33
Modul 4: Biti dejaven je moj način življenja. Pa vaš?	41
Modul 5: Ustvarjanje filma	
Učna enota 1: Evropski filmi in dejavno staranje	47
Učna enota 2: Pisanje scenarija - od življenjskih zgodb k filmom	50

Učna enota 3: Režija - Vizualno pripovedovanje zgodbe	53
Učna enota 4: Produkcija - Povejmo drugače. Kako organizirati produkcijo kratkega filma?	58
Učna enota 5: Montaža - Od snemanja k filmu	62
Modul 6: Filmska delavnica (produkcija kratkih filmov)	67

Priloga	70
Literatura in viri	71
Slovar	76

Kazalo preglednic

Preglednica 1:

Kako se razlikujeta med seboj pedagogika in andragogika

Preglednica 2:

Struktura, trajanje in učni cilji tečaja CINAGE

Kazalo oznak:

WP: vsebinski paket

UL: učenje s filmom

UK: učenje v kontekstu

Projekt CINAGE

CINAGE – Evropski film za dejavno staranje

<http://cinageproject.eu>

CINAGE je večstranski projekt Grundtvig. Sodelujejo partnerske organizacije iz Italije, Slovenije, Velike Britanije in Portugalske. Projekt je deležen finančne podpore Programa Evropske unije Vseživljenjsko učenje. Temelji na med seboj povezanih dejavnostih, ki vodijo do učnega gradiva. To je namenjeno starejšim, da z njimi pridobijo ekonomsko, psihološko, družbeno in politično moč in temu, da se pričnejo starati dejavnejše.

Za kaj gre?

Projektne partnerji v projektu CINAGE so se zbrali v odgovor na prebivalstvene spremembe v Evropi in vse večjo stigmatiziranost starejših. Pripravili so novo, inovativno obravnavo dejavnega staranja v povezavi z evropskimi filmi.

Projekt je namenjen oblikovanju, preverjanju, potrjevanju gradiva o dejavnem staranju. Nazadnje bodo starejši državljani pripravili 12 kratkih filmov, ki bodo predstavljali dejavno staranje skozi njihove oči.

Gradivo CINAGE smo pripravili v štirih jezikih. Obsega tečaj in vodnik ter kratke filme v produkciji starejših udeležencev. Filmi bodo ilustrirali šest kompetenc dejavnega staranja.

Dejavno staranje je proces, s katerim kar se da dobro krepimo zdravje, omogočamo sodelovanje v družbi in varno življenje, s čimerboljšamo kakovost življenja sredi staranja. Tako dejavno staranje omogoča uresničevanje potencialov za telesno, družbeno in mentalno dobro počutje, ki naj ga imamo, ohranjamo in razvijamo skozi vse življenje in ne le v starosti.

Starejše državljanke tečaj CINAGE spodbuja, da pridobijo tudi nove spretnosti za sodelovanje v družbi.

Ciljne skupine

Izobraževalci odraslih, organizacije izobraževanja starejših odraslih in drugi deležniki.

Metode in načini tečaja CINAGE

Tečaj CINAGE spodbuja razmislek o filmu in kinematografiji. Omogoča sodelovanje udeležencev in dejavno učenje v skupini, učenje z delovanjem.

Tečaj temelji na naslednjih metodah:

🎬 **Učenje s filmom:** učenje ob uporabi filmov in video gradiva. Film omogoča osebno rast, če gledanje spremljata refleksija in analiza. Film vpliva s sliko in besedo, zvokom, glasbo in zvočnimi učinki. Vodi v sproščanje čustev, omogoča refleksijo, vpogled v samega sebe in druge;

🎬 **Učenje v kontekstu:** nanaša se na različne kontekste, na izmišljene in resnične primere. Gre za praktične izkušnje, izkustvo o temi, pa tudi odnosih. Omogoča vpletenost učencev, kar je temeljni pogoj učenja, ki vodi v spremenjeno obnašanje. Natančno vemo, da brez spremenjenega obnašanja (ravnanja, mišljenja, čustev) učenja ni. Film ima v tem pogledu posebno moč.

Andragoško programiranje, andragoške metode

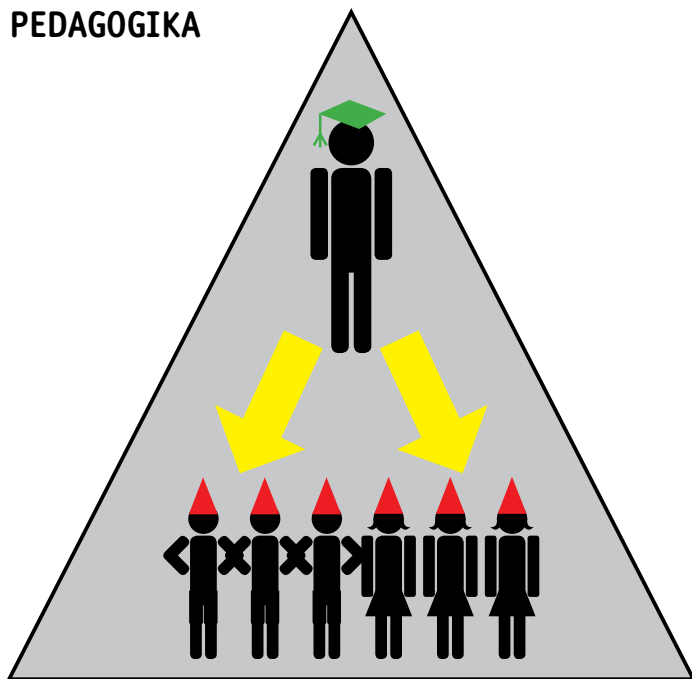
Izraz *Andragogik*, v nasprotju s pedagogiko, je skoval Alexander Knapp, nemški gimnazijski učitelj, in sicer v 19. st. Kasneje so izraz uporabili v *Journal of Adult Education*. Uporabil ga je ameriški teoretik Malcolm Knowles (1913-1997) v svojem delu *Pomen izobraževanja odraslih*, razvijajoč enoten sistem izobraževanja odraslih. Andragoška teorija temelji na tezi, da je andragogika drugačna od pedagogike, da je drugačna od klasične učne metode, od poučevanja, da je pozornost treba prenesti z učitelja k učencu, samostojnemu učenju in k doseganju transformacije učenca.

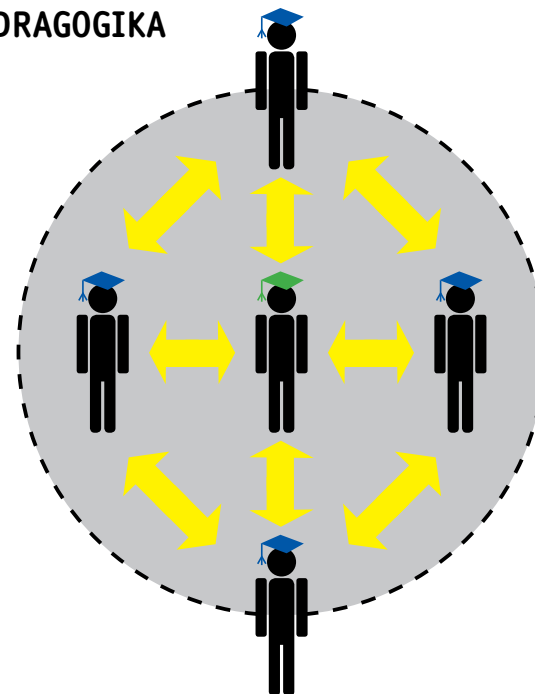
Preglednica 1: Kako se razlikujeta med seboj pedagogika in andragogika

	Pedagogika	Andragogika
1. Učenec	Učitelj je odgovoren za učni proces.	Učenec se usmerja sam. Učitelj ga opogumlja, mu pomaga, je mentor in ni učitelj.
2. Pomen izkušenj	Učenci imajo manj izkušenj, vsekakor niso poglobljene, kot pri odraslem. Pomembno je, kaj »uči« učitelj. Gre za transmisijo znanja.	Učenčeve izkušnje, ki si jih je nabral skozi življenje, so bistvenega pomena. Vključimo jih v vsebino programa. Izkustveno učenje in usposabljanje sta pomembna. Zmeraj se moramo vprašati, kako bo znanje učencem koristilo, če sploh.
3. Pripravljenost za učenje	Učenci se učijo, da si pridobijo pohvale drugih. Nočejo izkusiti poraza. Bojijo se, da ne bi bili uspešni.	Učenci se učijo iz pragmatičnih razlogov ali za osebno rast, če znanje potrebujejo ali želijo. Proces učenja je lahko sam zase cilj.

PEDAGOGIKA

ANDRAGOGIKA

Skratka, v skladu s tem, kar trdi Knowles, je andragoški model procesni model. Pomemben je postopek, vsebina pa je manj pomembna, vsebino prispevajo učenci. Mentor lajša učenje, ga spodbuja:

- ⊙ Vzpostavljanje učnega ozračja;
- ⊙ Ustvarjanje možnosti za skupno načrtovanje vsebin in poteka učenja;
- ⊙ Ugotavljanje potreb;
- ⊙ Določanje ciljev in vsebine, ki bo ustrezala potrebam;
- ⊙ Določanje metod za izkustveno učenje;
- ⊙ Oblikovanje učnih priložnosti z ustreznimi tehnikami;
- ⊙ Evalvacija dosežkov.

Kako je model vplival na oblikovanje tečaja CINAGE

Učne metode in tehnike smo predvideli vnaprej:

1. Neformalno učno okolje: Učenci sami usmerjajo svoje učenje, saj jih pri tem vodi notranja motivacija. Okolje mora biti spodbudno, večati mora motiviranost učencev;

2. Podpora naj bo primerna: Mentor prepozna, kdaj je potrebna. Nudi jo sam in nudijo jo drugi učenci, oz. udeleženci tečaja;

3. Problemsko učenje: Izkušnje udeležencev morajo priti do izraza tudi pri reševanju problemov;

4. Dejavno učenje: Participativne metode! So pomembne za CINAGE tečaj, ker:

- ⊙ Uporabimo izkušnje vseh;
- ⊙ Se učenje zgodi le z izkustvom;
- ⊙ Pozornost se razširi, če uporabljamo in izzovemo izkušnje;
- ⊙ Izkustvo prinaša tudi čustva.

5. Učna pogodba: Vsebina programa je vprašanje učne pogodbe med udeleženci in mentorjem;

6. Podkrepitev učenja: V na namen uporabljamo različne metode in kanale: slušni, vidni, taktilni gibalni itd.

Učenje osredotočeno na starejše odrasle učence

Tečaj CINAGE je osredotočen na potrebe starejših. Potekal bo v obliki srečanj iz oči v oči, v obliki filmske delavnice, pa tudi z delom doma.

Mentor bo v vseh pogledih lajšal učenje in vzdrževal navdušenje, tudi takrat, ko bodo udeleženci omagali. Smernice CINAGE mu bodo pri tem v pomoč.

Refleksija bo tekla o izkušnjah, učenju, o vplivu preteklosti na sedanost in prihodnost ter dejavno staranje. S tečajem želimo sprožati pomenljive nove izkušnje!

Filmi bodo pomagali udeležencem spreminjati pogled na svoje staranje. S snemanjem filmov bodo udeleženci odkrivali, kaj lahko v svojem življenju spremenijo, da bo njihovo staranje zares dejavno.

Evropski filmi in kompetence za dejavno staranje

Tečaj CINAGE zagotavlja stik starejših s filmom in s svetom okrog njih.

Tečaj CINAGE ponuja filme, ki so zasnovani na osebni izkušnji in prikazujejo osebne zgodbe, v njih pa igrajo starejši igralci. Takih filmov ni veliko in so veliko nasprotje komercialnim filmom, ki preplavljajo filmske dvorane. Ti filmi, ki naslavljajo občinstvo določene starosti, obravnavajo tudi nekatera žgoča socialna vprašanja. Prikazujejo neke vrste družbeni status quo ...

Obravnavani filmi so študijsko gradivo o vlogah starejših v filmih, o stereotipih o staranju in o njihovem mestu v filmski pripovedi. Podobe šibkih, ranljivih, pasivnih in odvisnih starejših, ki v veliki meri ustrezajo družbenim stereotipom o njih, so delno že zamenjale podobe živih in spoštovanih starejših, ki so v sozvočju s konceptom dejavnega staranja.

Dejavno staranje nastopi, kadar filmski liki spremenijo obnašanje in/ali pridobijo kompetence za dejavno staranje. Lahko pa so dejavni starejši tudi zato, ker imajo močno in neobičajno osebnost. S svojim ravnanjem tedaj dejavno vplivajo na druge in okolje.

Model kompetenc za dejavno staranje

V skladu s študijami, ki preučujejo življenje starejših po letu 2000 v Veliki Britaniji, Italiji, Sloveniji in na Portugalskem, smo obravnavali šest kompetenc dejavnega staranja:

Učna kompetenca. Učna kompetenca se nanaša na formalno in neformalno učenje, na številne priložnosti za učenje, učne spretnosti in znanje, na pridobivanje računalniških spretnosti (računalnik, internet itd.).

Starejši se pogosteje udeležujejo neformalnih oblik učenja kot formalnih. Univerza za tretje življenjsko obdobje igra pri tem ključno vlogo. Na Portugalskem se te univerze večinoma nahajajo v urbanih naseljih, vključujejo tudi občudijske dejavnosti npr. gledališče. V Sloveniji mreža univerz za tretje življenjsko obdobje, skupaj z drugimi ponudniki izobraževalnih programov, podpira osebnostno rast, plačano ali neplačano delo, dejavno državljanstvo ter lokalni razvoj. V Italiji imajo takšne univerze pomembno vlogo pri preprečevanju izključenosti starejših iz družbe. V Veliki Britaniji pa se učenje močno povezuje z zdravjem in čustvovanjem. Neenakost dostopa do izobraževanja skozi življenje vpliva tudi na odločitev za izobraževanje v poznejših letih življenja.

Civilna družba in skupnost. Za sodelovanje starejših v civilni družbi in njihovo delovanje s skupnosti potrebujemo prožnejši prehod v pokoj, prostovoljske dejavnosti itd. Na Portugalskem posamezni projekti spodbujajo dejavno staranje zboljšanjem socialnega okolja. Tako pride do boljše vključenosti starejših v družbo. Izobraževanje lahko izboljša znanje za demokratično državljanstvo (Slovenija). Porast prostovoljstva v Italiji ustreza tradiciji oskrbe starejših na domu (stari starši). V Veliki Britaniji se kljub zmanjšani finančni podpori močno opirajo na prostovoljstvo starejših.

Zdravje. Starejši naj krepijo in vzdržujejo zdravje in dobro počutje v poznejših letih življenja. Zdravje in dobro počutje imata telesne, psihične in družbene vidike. Kakovost zdravstvenih storitev in podpora življenjskemu slogu, zagotavljanje priložnosti za tkanje družbenih vezi, socialna skrb in varno okolje lahko vplivajo na zdravje in dobro počutje. Zdravstveno prosvetljevanje za dejavno staranje mora upoštevati različnost starejših po starosti in zdravstvenem stanju. Portugalski nacionalni program zdravstvenega varstva temelji na načelih avtonomije, dejavnega sodelovanja, samouresničenja in dostojanstva. V Sloveniji imajo pomemben delež starejših sistemske bolezni. Samooskrba je odvisna od funkcionalnih zmožnosti starejših. V Italiji sta v središču pozornosti življenjski slog ter integrirana oskrba na domu. V Veliki Britaniji pa na dobro počutje vplivajo socialna vključenost in postavljanje lastnih norm. Neformalno učenje, skupaj s socialno vključenostjo, lahko izboljša splošno počutje.

Čustvena kompetenca. Razvoj družinske strukture ima na Portugalskem velik pomen za čustveno dobro počutje. Tu je središče dom. V Sloveniji sta mentalna in čustvena skrb najpogostejša v primarni zdravstveni oskrbi: resne prostočasne dejavnosti prispevajo k čustvenemu zadovoljstvu. Pomen razširjene družine in prijateljev je v Italiji bistvenega pomena. Poleg tega pa so pomembni tudi neodvisnost, dostojanstvo, skrb za starejše in podpora starejšim. Raziskave v Veliki Britaniji kažejo, da so najpomembnejši neodvisnost, nadzor, avtonomnost ter dejavnosti, ki zmanjšujejo osamljenost.

Finančna/ekonomska kompetenca. Sodelovanje starejše delovne sile v ekonomskem razvoju, je ključni dejavnik dejavnega staranja. Na Portugalskem je delež zaposlenih padel z 78 % v letu 1974 na 52 % v letu 2008. V Sloveniji je zaposlena le ena oseba od treh, starejših od 55 let. V Veliki Britaniji je dolgotrajna brezposelnost največja pri tistih nad 50 let. Potreba po nediskriminatornem obravnavanju zaposlenih in pokojninski sistem, ki nagraduje kasnejšo upokožitev sploh ne obstaja.

Tehnološka kompetenca. Na Portugalskem, kjer starejši redkeje uporabljajo računalnik, je za njihovo avtonomnost in vključenost v ekonomski in družbeni razvoj potrebno računalniško izobraževanje. V Sloveniji je potrebno razviti tako podporno tehnologijo, kot uporabo interneta. Uporaba interneta med starejšimi v Italiji narašča, vendar pa so starejši,

kadar živijo sami, manj sposobni uporabljati računalnik. V Veliki Britaniji starejši cenijo računalniško tehnologijo vendar potrebujejo pomoč. Kajti tehnologija nenehno napreduje in zmeraj znova se morajo česa naučiti.

Priporočila

Ključnega pomena je, da so starejši deležni učenja za dejavno državljanstvo, ustvarjalno preživljanje prostega časa, odnose, za odstranjevanje institucionalnih in zakonskih ovir na področju učenja. Prednosti univerz za tretje življenjsko obdobje se lahko povečajo z učinkovitim partnerstvom organizacij in ustanov, aktiviranjem drugih virov in sektorjev učenja. Na Portugalskem so poudarili nujo, da se združijo in poenotijo posamezne politike, javne in zasebne iniciative, da se uveljavijo načela avtonomnosti, sodelovanja starejših v družbi, samouresničenja in dostojanstva starejših. Tam poudarjajo potrebo, da se podprejo skrbniki starejših v visoki starosti in da nastane več prostorov učenja in sodelovanja. V Sloveniji so poudarili potrebo po formalnem in neformalnem izobraževanju, za več znanja, kulture, samouresničenja, za dialog med generacijami starejših ter za prenašanje znanja med generacijami. Starost bi morali obravnavati celostno, obravnava naj bi bila manj »medikalizirana«, upoštevali naj bi ravnotežje med srečnim in produktivnim poznejšim življenjem. V Sloveniji so prepričani, da so vprašanja socialnega in kulturnega spola potrebna večje pozornosti. Vseživljenjsko izobraževanje naj spremlja prožno prehajanje iz dela v upokojeve in starost. V Italiji so priporočili, da naj bi uvedli poklicne kvalifikacije za izvedence izobraževanja starejših in nadaljnje usposabljanje za prehajanje od dela k upokojitvi in obratno. V Sloveniji so to delno že storili z osemdeseturnim specialističnim izobraževanjem UTŽO za izobraževalce odraslih. Vse večja prostovoljska zavzetost starejših ljudi naj bo obravnavana kot prednost družbe in naj bo deležna systemske in zakonske spodbude. V Veliki Britaniji priporočajo, da naj se starejše učence vključi v vse faze načrtovanja izobraževanja, v tečaje po nizki ceni, v predupokojitveno usposabljanje, usposabljanje za premagovanje neenakosti, za razvoj priložnosti, kjer se prostovoljstvo poveže z neformalno skrbjo za starejše in priložnostnimi zanimanji. V Veliki Britaniji se tudi zavzemajo za zdravstveno prosvetljevanje ob pomoči vrstniških mrež. Potrebujejo izobraževanje za pridobivanje ekonomske, psihološke in politične moči, takšno, ki bi temeljilo na različnih virih, s katerimi razpolagajo starejši. Navsezadnje pa mora vsa družba o starosti razmišljati na nov in drugačen način.

Pregled evropskega filma

Najpomembnejše v projektu CINAGE je raziskovanje tega, kako se šest izbranih kompetenc kaže v sodobnem evropskem filmu. To raziskavo smo izvedli skupaj z raziskavo o dejavnem staranju, učenju in izobraževanju.

Žariščne skupine z do dvanajst članov smo sestavili tako, da so v skupini različno stari člani od 55 do 60 let in več, da so člani različnega spola. V skupini so bili tudi starejši, ki so vključeni v izobraževanje, bodisi kot udeleženci ali izobraževalci odraslih. Tam so bili tudi izvedenci na področju evropskega filma.

Izbrali smo naslednjih šest filmov, ki po našem mnenju najbolje prikažejo kompetence dejavnega staranja:

Pred polnočjo (angl. Before Twilight), 2009, režija Jacek Blawut

Avgustovsko kosilo (angl. Mid-August Lunch) 2008, režija Gianni Di Gregorio

Povratne steklenice (angl. Empties) 2007, režija Jan Sverák

Ekstični hotel Marigold (angl. The Best Exotic Marigold Hotel) 2012, režija John Madden

Srečen za umret (angl. Good to go) 2012,
režija Matevž Luzar

Zgubljena trgatev (fr. Vidange Perdue) 2006,
režija Geoffrey Enthoven

Predstavitveni filmi in podatki o vseh filmih so na voljo na spletni strani projekta na naslovu
<http://cinageproject.eu/si/package/films.html>

Tečaj CINAGE

Tečaj starejšim udeležencem omogoči, da posnamejo svoje filme o dejavnem staranju. Tečaj temelji na razmisleku udeležencev o dejavnem staranju in o tem, kako postati še bolj dejaven v poznejših letih življenja.

Struktura, trajanje in učni cilji

Tečaj sestavljajo naslednji moduli:

- 1) Pa pričnimo s tečajem CINAGE
- 2) Dejavno staranje na moj način ...
- 3) Ste dejali starost? Ste dejali dejavno staranje?
- 4) Biti dejaven je moj način življenja. Pa vaš?
- 5) Ustvarjanje filma
  - Učna enota 1: Evropski film in dejavno staranje
  - Učna enota 2: Pisanje scenarija: od življenjskih zgodb k filmom
  - Učna enota 3: Režija: vizualno pripovedovanje zgodb
  - Učna enota 4: Produkcija: Povejmo drugače. Kako organizirati produkcijo kratkega filma
  - Učna enota 5: Montaža: Od snemanja k filmu
- 6) Filmska delavnica

Tečaj CINAGE je razdeljen v šest modulov in traja približno 73ur. Delavnica CINAGE traja predvidoma 30 ur, lahko pa tudi dlje, odvisno od okoliščin za snemanje treh kratkih filmov.

Filmska delavnica traja 30 pedagoških ur, lahko pa se podaljša, odvisno od okoliščin snemanja treh kratkih filmov.

Preglednica 2: Struktura, trajanje in učni cilji tečaja CINAGE

Modul/Učna enota		Učni cilji	Trajanje
Modul 1 Pa pričnimo s tečajem CINAGE		Na koncu modula boste vedeli, kaj pomeni projekt CINAGE, kako in zakaj je nastal. Dobili boste pregled nad tečajem (cilji, smotri, teme, metode, trajanje itd.). Srečali se boste med seboj in z mentorji.	2 uri
Modul 2 Dejavno staranje na moj način ...		Na koncu te učne enote si boste na jasnem glede svojega odnosa do dejavnega staranja. Naučili se boste uporabiti nekatere preproste, učinkovite in prilagodljive tehnike za dobro obvladovanje telesnih, čustvenih in odnosnih napetosti.	4 ure
Modul 3 Ste dejali starost? Ste dejali dejavno staranje?		Ko boste predelali ta modul, boste razumeli, kako sami gledate na staranje. Bolje boste razumeli koncept dejavnega staranja. Spoznali boste, da se morajo sredi starajoče se in spreminjajoče se družbe vse generacije na novo "postaviti" v medsebojna razmerja.	4 ure
Modul 4 Biti dejaven je moj način življenja. Pa vaš?		Spoznali boste, da je dejavno staranje rezultat interakcije med posameznikom in njegovim okoljem. Zvedeli boste, kakšen je vpliv življenjskih zgodb na poznejša leta življenja. Lahko boste kritično preučili svoj zdajšnji način življenja. Pregledali boste svoje izkušnje in jih izmenjali z drugimi udeleženci.	3 ure
Modul 5 Ustvarjanje filma	Učna enota 1 Evropski film in dejavno staranje	Ta modul vam bo omogočil, da svoje razumevanje starosti in izkušnje s starostjo uporabite pri analizi evropskih filmov. Pri tem boste posebej pozorni na dejavno staranje in starejše.	6 ur
	Učna enota 2 - Pisanje scenarija: Od življenjskih zgodb k filmom	V tej učni enoti boste spoznali značilnosti pisanja scenarijev v povezavi z različnimi avdiovizualnimi in ustvarjalnimi filmskimi poklici. Usposobili se boste za pisanje in pripravo treh končnih scenarijev za kratke filme CINAGE.	6 ur
	Učna enota 3 - Režija: Vizualno pripovedovanje zgodbe	Na koncu te učne enote boste razumeli, kakšna je vloga filmskega režiserja in za kaj gre pri produkciji filma; kako režiser prispeva h končni podobi filma, katere tehnične spretnosti so potrebne za režijo. Izboljšali boste sodelovanje in sporazumevanje z drugimi udeleženci tečaja.	6 ur
	Učna enota 4 - Produkcija: Povejmo drugače. Kako organizirati produkcijo kratkega filma?	Ta učna enota vas bo usposobila za snovanje in organizacijo priprave kratkega filma, pa tudi za vodenje snemalne in tehnične ekipe. Do konca te učne enote boste spoznali praktične elemente snemanja (kulise, rekviziti, garderoba, maska itd.).	6 ur
	Učna enota 5 - Montaža: Od snemanja k filmu	Spoznali boste vlogo filmskega montažerja in post produkcijo filma. Izvedeli boste, kako montažer prispeva h končni podobi filma, katere tehnične veščine so potrebne za montažo filma. Razvili boste zmožnost sodelovanja in sporazumevanja z drugimi udeleženci tečaja.	6 ur
Modul 6 Filmska delavnica		V skupini boste naredili tri kratke filme, pri čemer se boste naslonili na znanje, ki ste ga pridobili s študijem predhodnih petih modulov in s preverjanjem svojih zmožnosti v različnih vlogah članov filmske ekipe.	30 ur

Drugi viri

- 🎯 **Spletna stran projekta** kjer se nahajajo informacije o projektu, gradivo za udeležence, glavni izsledki in izdelki v vseh štirih jezikih partnerjev (PT; EN; IT and SI).
- 🎯 **Priročnik** (namenjen starejšim udeležencem), v katerem so teoretsko ozadje projekta, pomembne informacije ter nekatere dejavnosti/težave/vprašanja, ki jih lahko uporabite za svoj razmislek o temah, ki ste jih obravnavali v tečaju. Na voljo je v vseh štirih jezikih partnerjev (PT; EN; IT and SI).
- 🎯 **Slovar** s ključnimi termini v vseh štirih jezikih partnerjev (PT; EN; IT and SI).
- 🎯 **Raziskovalno poročilo** o dejavnem staranju in učenju za dejavno staranje ter evropskem filmu opisuje kompetence dejavnega staranja. Poročilo o celotnem projektu lahko pridobite tako, da **stopite v stik** s konzorcijem, **povzetek raziskave** pa je na voljo na spletni strani projekta v vseh štirih jezikih partnerjev (PT; EN; IT and SI).
- 🎯 **Načrt izobraževalnih srečanj** po modulih in učnih enotah je na voljo v vseh štirih jezikih partnerjev (PT, EN, IT in SI).

Povabite udeležence, da po ogledu posameznih filmov izpolnijo razpredelnico, ki je v prilogi (Priloga A) teh smernic.

Načrt izobraževalnih srečanj

Modul 1: Pa pričnimo s tečajem CINAGE

UVOD:

V tem uvodnem modulu naj bi se udeleženci seznanili s tem, kako je nastal tečaj CINAGE in zakaj je pomembno, da starejši odrasli opravljajo zanimive in motivirajoče izobraževalne dejavnosti. To ne velja samo za starost, marveč za vse življenje. Pomembno je tudi, da imajo udeleženci pregled nad celoto tečaja, da razumejo strukturo tečaja in vsebino, da vedo, katere kompetence velja razviti za kasnejšo produkcijo kratkih filmov. Navsezadnje pa je pomembno tudi to, da nenehno gradimo solidarnost v skupini, da udeleženci lahko delujejo kot resnična filmska ekipa.

UČNI CILJI:

V tem modulu udeleženci, učenci in mentorji spoznajo drug drugega, zvedo, kaj so glavni cilji tečaja in kaj bo treba doseči. Dobijo pregled nad tečajem: cilji, vsebino, metodami, trajanjem in različnimi vlogami, ki jih bo treba igrati.

Modul 1	TRAJANJE
<p>Uvod / Izrekanje dobrodošlice</p> <p>Izobraževalec mentor izreče dobrodošlico. Udeleženci se kratko predstavijo. Mentor predstavi strukturo izobraževalnega srečanja.</p> <p>Izobraževalec sprašuje: Lahko poveste, zakaj ste se odločili za ta tečaj? Kaj pričakujete, da boste v tem tečaju dosegli?</p> <p>Zapišite motive in pričakovanja udeležencev na flip chart in ga postavite na vidno mesto. Sledi kratka razprava in izmenjava misli.</p> <p>Preverjanje: Ugotovite, če udeleženci razumejo obliko izobraževalnega srečanja.</p>	10 minut
<p>1.1. Projekt CINAGE: Utemeljitev, cilj, strategije in dosežki</p> <p>Starajoče se prebivalstvo/družba, izobraževanje v poznejših letih življenja in projekt CINAGE.</p> <p>Učne metode: Kratak uvod v temo; cilji posamičnih nalog (timsko delo in vodena skupinska razprava); povzetek zaključka.</p> <p>Viri: Priskrbite statistične podatke (evropske in nacionalne), povezane s prebivalstvenimi spremembami; Priročnik – Modul 1; Spletna stran projekta CINAGE: http://cinageproject.eu/si/</p>	30 minut

<p>Naloga/dejavnost: Timsko delo. V majhnih skupinah udeleženci razpravljajo o svoji deželi/regiji/kraju in obravnavajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Profil in vpliv starajočega se prebivalstva; - Politične ukrepe, ki so bili sprejeti za zadovoljevanje potreb starajočega se prebivalstva; - Vpliv in ustreznost izobraževanja v poznejših letih življenja in projekt CINAGE. <p>Sledi vodena skupinska razprava, plenarna razprava in povzetek zaključkov.</p> <p>Preverjanje: Pazite, da vam udeleženci podajo realistične odgovore, da vsaka skupina da vsaj tri odgovore na posamično podtemo. Povabite udeležence, da sami odločijo, kaj je najpomembnejši zaključek njihove razprave.</p>	
<p>1.2. Tečaj CINAGE</p> <p>Poučevanje/metode: Kratek uvod v temo; plenarna razprava; razprava o vprašanjih.</p> <p>Viri: Priročnik za udeležence – Modul 1; Spletna stran projekta CINAGE: http://cinageproject.eu/si/</p> <p>Naloga/dejavnost: Plenarna razprava o tečaju, strukturi, dolžini, modulih in posebnih učnih ciljih.</p> <p>Preverjanje: Pazite, da udeleženci prepoznajo bistvene značilnosti tečaja CINAGE.</p>	15 minut
<p>1.3. Ledolomilec: Film mojega življenja</p> <p>Učinkoviti ledolomilci sprožajo pogovor, uvajajo sogovornike v izobraževalno temo in spodbujajo udeležence, da se veselijo medsebojnih stikov. Če se med seboj ne poznajo, ledolomilec omogoča, da se drug drugemu predstavijo.</p> <p>Viri, ki jih potrebujete: Pripravite karte s fotografijami znanih igralcev obeh spolov¹.</p> <p>Primer: Če nekdo misli, da njegovo življenje najboljše personificira John Wayne, lahko izbere karto z njegovo podobo in si izmisli naslov filma o svojem življenju. Denimo Moje življenje je avantura. Poskrbite še za nekaj dodatnih kart, saj nekateri udeleženci utegnejo izbrati igralce zunaj vašega izbora.</p>	60 minut

¹ Filmski žanri: akcija, pustolovščina, komedija, kriminalka, drama, grozljivka, mjuzikal, znanstvena fantastika, vestern vojni film, zgodovinski film, romantični film

<p>Navodila (korak za korakom):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Udeleženci naj pet do deset minut razmišljajo o vrsti filma, ki bi ga lahko naredili o svojem življenju in kdo bi v njihovem filmu imel glavno vlogo; 2) Pripravite karte in prosite udeležence, da izberejo eno med njimi; 3) Prosite udeležence, da dajo filmu naslov; 4) Povabite udeležence, da misli izmenjajo z drugimi in povedo, zakaj so si izbrali posameznega igralca. Položite izbrane karte na sredo. Naj služijo za nadaljnji pogovor. <p>Zaključki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Kaj ste odkrili drug o drugem? ☉ Kaj imate skupnega? ☉ V čem ste si različni? ☉ Zakaj je film za vas pomemben? ☉ Ste pripravljeni, da gremo skupaj na pot ustvarjanja kratkih filmov o našem življenju? 	
<p>Zaključek</p> <p>Izdeljajte kratko in jedrnato poročilo o dejavnostih, ki ste jih izvedli. Udeleženci naj vam pri tem pomagajo. Preverite, če so udeleženci razumeli pomen tečaja CINAGE sredi starajoče se družbe. Če imajo pregled nad tečajem. Preverite, če se dobro počutijo v skupini in motivirajte jih za to, da naredijo naslednje korake. Vzpostavite na kratko most do naslednjega modula in povejte, zakaj je naslednji modul pomemben v programu.</p>	5 minut
<p>SKUPAJ:</p>	2 uri

Module 2: Dejavno staranje na moj način ...

UVOD:

Namen tega modula je, da udeleženci bolje razumejo sami sebe, da se ustvari delovna skupina, da se zmanjša stres. Kako? Tako, da se udeleženci učijo preprostih in učinkovitih tehnik za obvladovanje telesnih, čustvenih in odnosnih napetosti.

Z dejavnostmi neformalnega izobraževanja udeleženci razvijejo boljši vpogled v dejavno staranje. Hkrati preučijo tehnike za obvladovanje stresa in za boljše delo in odnose v timu. Uporabljajo izkustveno učenje in refleksijo. Glavne sestavine tečaja so:

- a) Izkustvene dejavnosti (praktične vaje, igra vlog itd.);
- b) Skupinska razprava;
- c) Teoretske vsebine.

Kako posamezne faze potekajo je odvisno od potreb in vprašanj članov učne skupine.

UČNI CILJI:

Udeleženci bodo zmožni:

- ☉ Učinkovito zmanjšati stres;
- ☉ Prepoznati vzroke stresa in možne posledice;
- ☉ Usvojiti tehnike za obvladovanje stresa;
- ☉ Uporabiti skupinsko delo za doseganje skupnih ciljev.

Modul 2	TRAJANJE
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 1 – Zakaj se ne bi počutili dobro in kako obvladovati stres VAJA ZA OGREVANJE – SPOZNAJMO DRUG DRUGEGA</p> <p>1) Odkrijte laž: Pripravite papir, za vsakega udeleženca posebej. Prosite udeležence, da napišejo tri informacije o sebi. Dve informaciji morata biti resnični, tretja pa lažniva. Primer:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Moje ime je Zofija (drži); ☉ Sem poročena (laž); ☉ Leta 1999 sem bila na Japonskem (drži). <p>Udeleženci naj uganemo, kaj je res in kaj ni.</p>	<p>TRAJANJE: 2 uri</p> <p>10 - 15 minut</p>
<p>2) Pripravite formular, s katerim boste ugotovili, kdo:</p> <ul style="list-style-type: none"> ... je bil spočet v decembru; ... je doma v Domžalah; ... ima dva starejša brata; ... kolesari; ... je poročen; ... je bil v tem letu že pri zobozdravniku; ... je že prejel vabilo SVIT. 	<p>10 - 15 minut</p>
<p>Ko udeleženci odkrijejo nekoga, za katerega velja vsaj ena od trditev, gredo k naslednjemu »intervjuvancu«. Kasneje poročajo skupini.</p>	
<p>OBVLADOVANJE STRESA</p> <p>Udeleženci naj razmišljajo o tem, kaj jih v življenju bremeni, telesno, duševno in čustveno. Mentor jih zaprosi, da na kratko opišejo situacijo, v kateri so se nedavno znašli in je bila za njih bremenilna. Popišejo naj, kaj so pri tem občutili, telesno, mentalno, čustveno. Popis lahko naredijo tudi tako, da svoje stanje narišejo.</p>	<p>20 - 30 minut</p>

IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 2 – Ocena samega sebe

1) Naslednji opisi filmskih likov so pridobljeni iz filmov CINAGE. Mentor jih prebere in shrani v dvanajst kuvert, ki jih razdeli med udeležence tečaja.

LIK št. 1: Ivan, moški, 70, Slovenec

Ivan je glavni filmski lik. Potuje z avtobusom skozi svoje mesto. Odpravlja se v dom starejših. Tam se vpiše v tečaj računalništva. Izobraževanje mu je všeč in všeč mu je tudi Melita, ki je v domu odgovorna za prostočasne in učne dejavnosti starejših stanovalcev.

LIK št. 2: Melita, ženska, 70, Slovenka

Melita je dejavna stanovalka v domu starejših. Organizira prostočasne in učne dejavnosti za druge stanovalce. Z njeno pomočjo se Ivan (glavna vloga) vrne v normalno življenje.

LIK št. 3: Josef Takloun, moški, 60, Čeh

Josefa vse bolj dolgočasi njegovo učiteljevanje. Nekega dne narekuje zgodbo o starejšem moškem, ki si želi ljubezni in razumevanja. Dijaki se delajo norca iz njega in njegove zgodbe. Tako se Josef upokoji. Josefovi kolegi si želijo, da bi se vrnil v šolo, a Josef noče. Najde si novo službo in je odgovoren za prazne steklenice, ki jih stranke vračajo v trgovino, kjer je Josef zaposlen.

LIK št. 4: Tkalounová, ženska, 60s, Čehinja

Tkalounová je Josefova žena. Josef ji gre na živce. Tudi ona gre na živce Josefu. Ne mara, da bi likala in hkrati gledala televizijo.

LIK št. 5: Graham Dashwood, moški, 60, Anglež

Graham je prispel v Indijo. Želi najti svojo nekdanjo ljubezen, moškega, ki ga je v mladosti zapustil, kajti preveč nevarno je bilo biti homoseksualen. Njegova stara ljubezen je zdaj starec, poročen. Zakonca se med seboj spoštujeta. Graham se pomiri. Sprejme, da je homoseksualen in umre zaradi infarkta.

10 - 15 minut

LIK št. 6: Evelyn, ženska, 60, Angležinja

Evelyn se spozna na nove tehnologije in piše blog o svojih izkušnjah v Indiji. Prične delati v klicnem centru in svetuje, kako ravnati z angleškimi klienti. Med njo in Douglasom se vzpostavi razmerje in Douglasova žena Jean se odloči, da se bo vrnila domov, medtem ko se Douglas odloči, da bo odsleđ živel z Evelyn.

LIK št. 7: Lucien Knops, moški, 80, belec

Lucien Knops je vdovec pri osemdesetih, ki živi v hiši svoje hčere vse odkar mu je umrla žena. Rad ima vnukinjo in tudi ona ima rada njega. Toda Lucien ima težave s hčerko Gerdo. Nekega dne ne zmore več in se vrne domov. Ugotovi, da mu je laže tako.

LIK št. 8: Jerzy, moški, belec

Jerzy je star, slaven poljski igravec, zmožen dela, a začasno gre v dom starejših igralcev, da bi si odpočil. Tam spozna najpomembnejše igralce in igralke preteklosti, ki živijo monotono in dolgočasno življenje. Vendar Jerzy je poln življenja in skuša, da bi njegovi sostanovalci za zapornike odigrali Fausta in Goetheja.

LIK št. 9: Bárbara, ženska, belka

Bárbara in njen mož, ki trpi zaradi Alzheimerjeve in Parkinsonove bolezni, ne skrbita dobro za svojega psa. Bárbara odstrani psa iz doma starejših in ga odpošlje v gledališče v Weimarju, od koder pes pobegne.

LIK št. 10: Donna Valeria, ženska, 80 s, Italijanka

Donna Valeria živi v središču Rima s sinom Gianniem, je mati in vdova, propadla aristokratinja. Je kapriciozna in malce posesivna. Je prezadolžena in se skuša izviti iz dolgov.

LIK št. 11: Gianni, moški, 50, Italijan

Gianni je edini član družine, ki še ni star 60 let. Skrbi za mater Valerijo, ki živi v majhnem rimskem stanovanju. Smo sredi avgusta, ko večina družin odide na počitnice na morje.

LIK št. 12: Marina, ženska, 80, Italijanka

Marina pušča za seboj oblake parfuma. Težava je v tem, da pobegne v bližnjo kavarno in se znajde v romantičnem razpoloženju.

2) Mentor skopira naslednje trditve zase in za udeležence. Vse trditve se navezujejo na filme CINAGE. So v povezavi z znanjem in spretnostmi izbranih likov.

SEZNAM 20 TRDITEV

1. Lahko sam plačujem stanovanje.
2. Ne vem, kaj pomeni e-pošta.
3. Pri 80-ih sem se znova zaljubil.
4. Zelo se bojim bolezni.
5. ....

Mentor povabi udeležence, da dodajo druge trditve po svojem izboru.

3) Mentor izbere prostorno predavalnico, v kateri bo mogoče premikati stole in mize in ustvariti dovolj prostora za dvanajst udeležencev, ki bodo morali narediti 20 korakov pred seboj. Dogajanje lahko postavite tudi na prosto.

VAJA 1: Prosite udeležence, da se sprostijo in privzamejo vlogo novega lika. Ne smejo vedeti, kakšni so opisi v kuverti. Kuverte razdelite. Prosite udeležence, da preberejo opise in da skušajo like odigrati. Celoten proces omogočate tako, da udeležence zaprosite, naj si zapomnijo ime, spol, starost in nacionalnost osebe. Da si zamislijo socialno okolje, v katerem oseba/lik živi, da si zamislijo odnose, ki jih imajo posamezni liki s sorodniki.

VAJA 2: Udeležence povabite, naj stopijo v vrsto. Preberite jim 20 trditev za vsak lik posebej. Če udeleženci prepoznajo svoj lik, naj stopijo naprej. Prosite dva udeleženca, da predstavita svoj lik in spregovorita o občutkih in vtisih o tem liku.

10 - 15 minut

20 - 30 minut

<p>VAJA 3: Udeležence povabite, naj se usedejo v krog in evelvirajo svoja občutja v prejšnji vaji.</p> <p>Možna vprašanja so:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Kako ste se počutili, ko ste stopili naprej oziroma ste ostali na mestu? ☉ Za tiste, ki ste pogosto stopili naprej - kdaj ste ugotovili, da se ostali ne pomikajo tako hitro naprej kot vi? ☉ Je kdo kdaj občutil, da so bile njegove kompetence dejavnega staranja zanemarjene? ☉ Lahko med sabo ugotovite, katere like ste imeli? ☉ Kako lahko oziroma težko je bilo igrati vlogo dobljenega lika? Kako ste si lik predstavljali? ☉ Se vam zdi, da vaja mogoče odslikava stanje v družbi? Kako? ☉ Najdete kakšne podobnosti ali razlike med vami in likom, ki ste ga igrali? ☉ Katera kompetenca je po vašem mnenju najpomembnejša za dejavno staranje? Lahko vaš odgovor povežete z vašim življenjem, prosim? 	5 - 10 minut
<p>PRIPRAVLJALNA FAZA ZA »NOČ V PARKU«</p> <p>1) Najboljša lokacija za to dejavnost je park ali mestni trg. Določite šest simboličnih mest na tej lokaciji (če ste na prostem, so to lahko drevesa).</p> <p>VAJA 1: Na izbrani lokaciji naj udeleženci razmišljajo o situacijah, ki so se jim zgodile v življenju in se nanašajo na dejavno staranje ter jih pripovedujejo ostalim udeležencem.</p> <p>VAJA 2: Pokažite jim, kje so izbrani prostori za pripovedovanje njihovih izkušenj o dejavnem staranju. Navodila so naslednja: ko ste pripravljeni povedati svojo zgodbo, stopite k enemu izmed določenih prostorov in počakajte na poslušalca. Ko ta pride k vam, mu povejte svojo izkušnjo dejavnega staranja. Po pripovedi je čas za morebitna vprašanja poslušalca. Po pogovoru pripovedovalec odide in poišče prostega pripovedovalca. Pripovedovalec tako postane poslušalec. Poslušalec ostane na istem mestu, kjer počaka, da nekdo pride k njemu in postane pripovedovalec. Pripovedovalec torej postane poslušalec, poslušalec pa pripovedovalec.</p> <p>Vsi udeleženci se morajo med seboj izmenjati. Opozorite jih, naj vsakokrat povedo isto zgodbo, ki naj zajema njihove izkušnje dejavne starosti.</p>	20 - 30 minut 20 - 30 minut

<p>VAJA 3: Povzetek in evalvacija. Ko se udeleženci vrnejo v skupino, naj spregovorijo o izkušnji vaje Noč v parku. V pomoč so vam lahko naslednja vprašanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Kakšna je bila vaša zgodba? Ste pripovedovali isto zgodbo, ki ste si jo na začetku zamislili? ☉ So zgodbe drugih vplivale na vašo lastno zgodbo? Kako? ☉ Katera zgodba vam je bila najzanimivejša? Zakaj? ☉ Katera kompetenca se vam sedaj, po izvedeni vaji, zdi najpomembnejša za dejavno staranje? Ste jo po tej vaji spremenili ali je ostala ista kot po vaji z liki? 	<p>20 - 30 minut</p> <p>Trajanje modula: 2 uri</p>
<p>Povezava z drugimi moduli: Uporabite pripovedi o dejavnem staranju, ki so jih udeleženci podali v dejavnosti »Noč v parku«. Te zgodbe bodo v povezavi z dejavnostmi v Modulu 5 / Učni enoti 2.</p>	

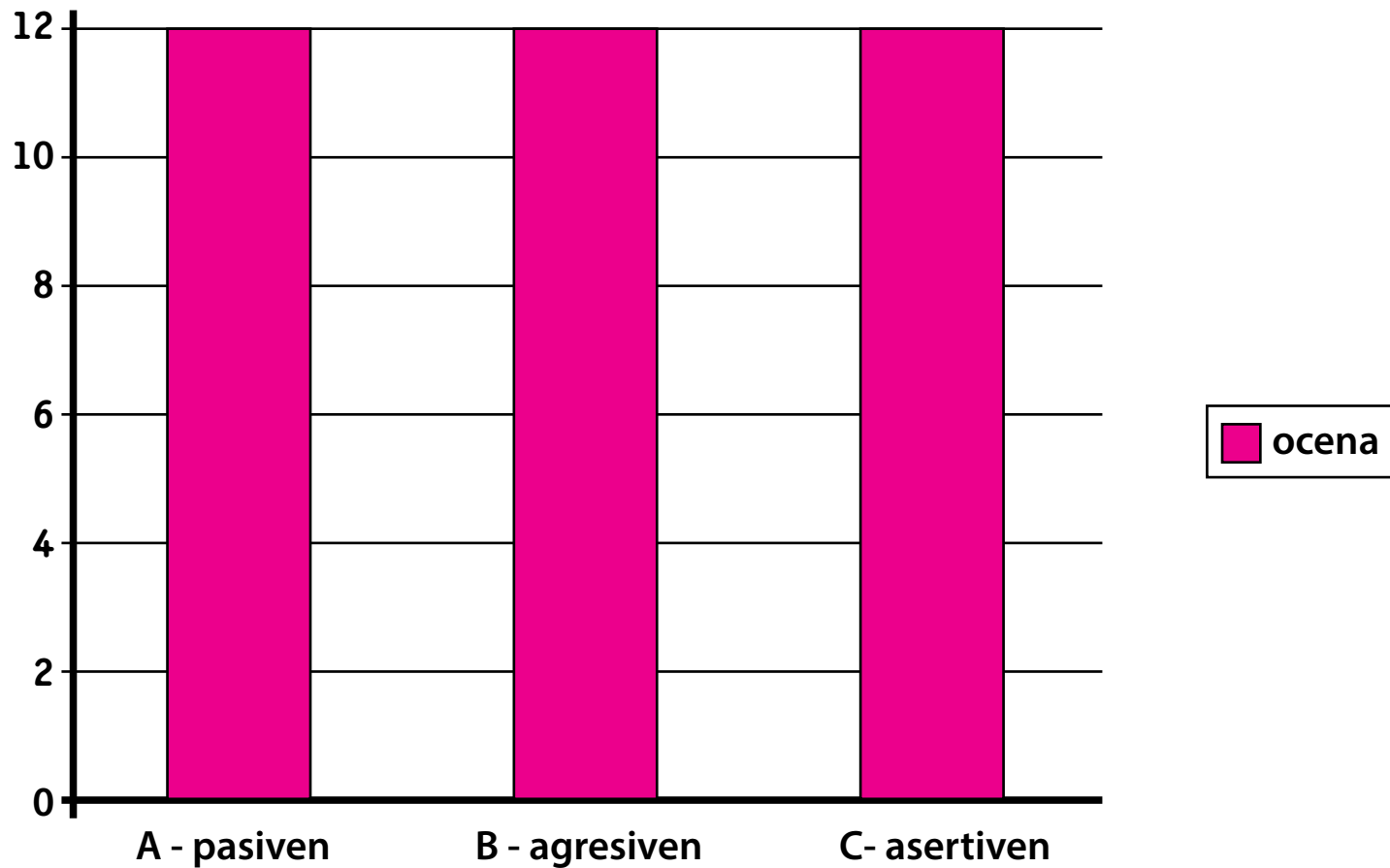
Priloga 1

Se strinjate ali se ne strinjate z naslednjimi trditvami o svojih čustvih in stališčih?

Š	Izjave	P/N
1	Pogosto sanjarim.	
2	Pripravljen/a sem se boriti za svoje ideje.	
3	Znam vplivati na sogovornika/co.	
4	Redko se zmedem.	
5	Težko spregovorim, imam cmok v grlu.	
6	Raje si ne vzamem besede in ne branim svojih idej pred drugimi.	
7	Včasih izgubim rdečo nit.	
8	Raje ne vstopam v konflikte.	
9	Upoštevam druge.	
10	Neham se pogovarjati, ker mi zmanjka argumentov.	
11	Vem, kako uveljaviti svoje ideje.	
12	Mirno lahko izrazim nestrinjanje.	
13	Zavedam se mnenja drugih.	
14	Raje se konfliktom izognem kot da se z njimi spoprimum.	
15	Med debato se počutim samozavestnega.	
16	Jasni zaključki pustijo druge brez besed.	
17	Pogosto zapustim pogovor, ker ne znam zagovarjati svojih idej.	
18	Tisti, ki več govori, ima prednost v pogovoru.	

Š	Izjave	P/N
19	Vem, kako izraziti svoje nerazumevanje povedanega.	
20	V vsaki diskusiji je nekdo zmagovalec in drug poraženec.	
21	Raje nisem del diskusije.	
22	Pri drugih znam vzbuditi pozornost, da prisluhnijo mojim idejam.	
23	Raje sem tiho, kot da govorim nesmisle.	
24	Ne bojim se osramotiti sogovornika.	
25	Nikogar se ne bojim.	
26	Prepoznam napako, ki sva jo naredila s sogovornikom.	
27	Včasih ne izrazim idej, ki se mi zdijo zanimive.	
28	Uživam v nasprotovanju.	
29	Zagovarjam svoje mnenje.	
30	Pogosto obžalujem, da si nisem drznil/-a reči nekaj.	
31	Tudi, ko mi nekdo pomaga, težko izrazim svoje mnenje.	
32	Redko začnem sam od sebe govoriti.	
33	Vedeti moram, kako se razburiti.	
34	Ne bojim se konfliktov.	
35	Vem, da bom na koncu diskusije jaz zmagovalec.	
36	Vem, kako spremeniti svoje mnenje, ne da bi bil manipuliran.	

Priloga 2

Modul 3: Ste dejali starost? Ste dejali dejavno staranje?

UVOD:

Leta 2012 je koncept dejavnega staranja opisal komisar Laszlo Andor, rekoč: "Dejavno staranje pomeni tudi starati se pri dobrem zdravju, biti bolj zadovoljen na delovnem mestu, imeti večjo moč odločanja, bolje delovati kot dejaven državljan. Ne glede na starost lahko v družbi igramo dejavno vlogo in živimo bolje." K temu bi dodali, da se staramo dejavno takrat, ko smo obdani z drugimi ljudmi, takrat, ko lahko dajemo in prejemamo, takrat, ko smo v povezavi z drugimi generacijami in z vrstniki. Dejavno se staramo takrat, ko družba naše vrednote priznava in ceni. Poleg tega povejmo, da je staranje bodisi individualno bodisi socialno. Staramo se z lastnega vidika in z vidika skupnosti. Oba vidika morata biti med seboj povezana. Če se želimo starati dejavno, moramo premostiti družbene stereotipe o starosti in starejših, predsodke in diskriminatorne odnos do starejših. Skratka, moramo si na novo postaviti mesto v družbi. V naših očeh je dejavno staranje drugačna oblika življenja v poznejših letih. Pomeni, da starejši človek zadrži svoje socialne vloge iz obdobja odraslosti, v starejši odraslosti pa nekatere med njimi opusti, sprejme pa tudi nove, ki bolje ustrezajo naravi postmoderne družbe znanja.

Dejavno staranje so opredelile na različne načine različne mednarodne organizacije: OECD, Evropska komisija in Svetovna zdravstvena organizacija. Za našo obravnavo se zdi najprimernejša zadnja od treh.

UČNI CILJI:

Ko boste predelali ta modul:

- ☉ Boste razumeli, kako sami gledate na staranje;
- ☉ Bolje boste razumeli koncept dejavnega staranja;
- ☉ Spoznali boste, da se morajo sredi starajoče se in spreminjajoče se družbe vse generacije na novo »postaviti« v medsebojna razmerja.

Modul 3	TRAJANJE
<p>3.1. Uvod / Politike</p> <p>Predstavitev: Mentor predstavi različne definicije dejavnega staranja in poudari prednosti definicije, ki jo je postavila svetovna zdravstvena organizacija. OECD zanimajo predvsem ekonomski vidiki, daljše delovne dobe, višje upokojitvene starosti, medgeneracijska solidarnost, ki se je v zadnjih desetletjih spremenila. V preteklosti, sredi industrijskih časov, je medgeneracijska solidarnostna pogodba, ki jo je zasnoval Bismarck (mlajši delajo za generacije pred njimi), imela svojo podlago. Danes starejše spodbujamo, da delajo zase in za mlajše in da delajo dlje. Ker bo v prihodnosti manj mladih, bo postal prispevek starejših pomembnejši.</p> <p>V svoji definiciji dejavnega staranja Evropska komisija preučuje vpliv dejavnega staranja na družbo. Svetovna zdravstva organizacija pa se je osredotočila na vseživljenjskost dejavnega staranja, tako na osebni kot družbeni ravni. Prikaže determinante dejavnega staranja (zdravje, čustva, tehnološke kompetence, kompetenca delovanja v civilni družbi in skupnosti). Vse povedano ustreza potrebam in zmožnostim starejših. Mentor udeležence opozori na to, da najverjetneje obstajajo tudi druge determinante dejavnega staranja. Zaproši jih, da naj jih predlagajo. Na primer najpomembnejša determinanta, ki je bila izpuščena iz definicije, je generativnost (Erikson), kar pomeni, da morajo biti starejši judje povezani z drugimi, mlajšimi, da morajo imeti življenjski smisel in občutek, da so koristni.</p> <p>Filmska predstavitev in skupinska razprava: http://youtube.be/A6FIMLyf0yk</p> <p>Zgodba Sir Nicolasa Wintona, ki je rešil več kot 600 judovskih otrok tako, da je organiziral transport otrok iz Prage, v Angliji in na Švedskem pa družine, ki so jih sprejele. Pri stotih letih je naredil močan vtis na mlade, ki so pod vtisom njegove zgodbe in moralnih vrlin želeli tudi sami pomagati otrokom v Kambodži.</p> <p>Mentor lahko vpraša: Se Nicolas Winton stara dejavno? Če dobi odgovor da, naj zaprosi udeležence, da naj povedo, zakaj. Človek je dejaven v starosti, če ima moralen vpliv na mlajše generacije.</p> <p>Alternativna skupinska razprava: Ljudje v visoki starosti so v očeh mnogih nevidni in sploh niso dejavni. Mentor lahko vpraša navzoče, če mislijo, da je nekdo, ki je na smrtni postelji in potrebuje pomoč lahko dejaven? Odgovor je, lahko. Starejši v visoki starosti igrajo vlogo simbola, ki združuje družino. Mlajši imajo še zmeraj občutek, da so varovani, saj je pred njimi omega generacija. Ko najstarejši v družini umre, se družinski člani srečujejo manj pogosto in so manj povezani med seboj.</p>	<p>60 minut</p>

PREDSTAVITEV: Politike starosti in staranja

V preteklosti se večina politik evropskih držav ni ukvarjala z višjimi potrebami in sekundarnimi potrebami starejših, kot so učenje, osebnostna rast, pripadanje, spoštovanje drugih in spoštovanost, odnosi z drugimi itd. (Maslow). Politik ni zanimalo učenje starejših za pridobivanje znanja za uporabo znanja, za življenje z drugimi. Večinoma so se politike osredotočale na pokojnine in upokojitveno starost, na socialno varstvo in zdravje. Ni bilo politik za izobraževanje starejših, za resen prosti čas starejših. Resen prosti čas pomeni sistematično opravljanje ljubiteljskih prostočasnih ali prostovoljskih dejavnosti, ki so dovolj konsistentne in zanimive, ter zahtevajo posebne spretnosti, znanje in izkušnje. V večini primerov so bile evropske politike osredotočene na pasivno gledanje televizije, srečevanje skupin prijateljev, igranje kart. Resen prosti čas pomeni, da imajo starejši dejavnosti, ki jih konstruirajo in spreminjajo, njih in skupnost. Takšne dejavnosti naj bi bile ambiciozne, intelektualno spodbudne in naj bi, če je le mogoče, podpirale lokalno skupnost. V ilustracijo povedanega, učenje transakcijske analize, na primer, za vzpostavitev društva posvojenih starih staršev je pomembno, če stari starši kompetentno razumejo otroke in skrbijo zanje.

3.2. Kakšen pa je vaš odnos do dejavnega staranja in starosti?

Skupinska vaja: Dejavno staranje je v življenju različnih ljudi različno.

Mentor prosi udeležence, da spregovorijo o tem, kakšna je ali bi bila v njihovih očeh idealna starost, če ne bi bilo nobenih družbenih omejitev. Mentor ne daje komentarjev, vendar posebej povabi k sodelovanju tiste, ki si ne vzamejo besede. Kaj pa vi mislite ...?

Vaja v paru: Udeleženci pregledajo podobe starejših (A, B, C, D, G). Izberejo tisto, ki jo imajo najraje. Nato poročajo o svojem izboru skupini. Vsak posameznik predstavi razmišljanje svojega soseda. Denimo: Peter pravi, da mu je najbolj všeč podoba A, ker ga spominja na ...

Individualna vaja: Mentor lahko izreže podobe starejših iz revij, jih razporedi po mizi. Udeleženci vstanejo in se sprehodijo okrog mize ter izberejo eno podobo. Svojo izbiro komentirajo, fotografijo pa dvignejo visoko, tako da jo vidi vsa skupina.

90 minut

☉ Priporočamo, da si na tej točki ogledate film Avgustovsko kosilo (Mid-August Lunch)

VSEBINA:

»Tam, kjer jih pustiš, tam ostanejo ... Saj so čisto krotke, ubogljive in malce senilne,« pravi administrator hišnega kondominija, ko v času italijanskega »ferragosta« zaupa svojo mater v oskrbo Giovanniju. Zaradi številnih finančnih dolgov je ta primoran sprejeti ponudbo. Za nameček mu pripelje še teto, njegov osebni zdravnik pa svojo mater. Giovanni se tako znajde v vlogi kuharja, sluge, tolažnika ter posrednika med štirimi simpatično nebogljenimi upokojenkami v improviziranem penzionu za ostarele v lastnem domu. Vajen svoje petične in jezične matere ter nenehnih kapric, vlogo izpelje odlično. Avgustovsko kosilo je preprosta, očarljiva in iskriča pripoved o tretjem življenjskem obdobju, ki pristno in iskreno postreže tudi z obilico prefinjenega cinizma. Obdobju, t. i. ferragosta, sinonimu za opustošenost italijanskih mest ter množično romanje na dopustniške lokacije, režiser Di Gregorio slika paralele z osamljenostjo posameznic v jeseni njihovega življenja. Ideja za film je avtobiografskega izvora, saj je Di Gregorio preživel deset let z lastno ovdovelo materjo, nekega dne pa ga je prijatelj resnično zaprosil, če bi v času dopustovanja popazil še na njegovo. Tedaj ga je zavrnil, toda venomer si je želel posneti ironično in malce cinično komedijo o življenju ostarelih in njihovi socialni izključenosti. Avtorjev prvenec pripoveduje majhno zgodbo o majhnih ljudeh (z izjemo Di Gregoria v glavni vlogi ter Alfonsa Santagate so vsi nastopajoči naturščiki), ki z drobnimi in dragocenimi detajli iz vsakdanjega življenja prikažejo nežno in pristno medgeneracijsko harmonijo.

90 minut

3.3. Stereotipi o starosti in staranju. Do kakšne mere zrcalijo resnično stanje?

Predstavitev:

Da bi prikazali poglede na starost, navajamo naslednji primer. Belgijsko in francosko avtorico Marguerite Yourcenar so vprašali: »Kakšni so vaš pogledi na starost? Temačni, kot so pogledi Simone de Beauvoir, ali pa je za vas starost zlato obdobje življenja, kot pravijo v ZDA?«

V zgodovini so zmeraj opisovali starejše dihotomo, črna belo. Črne in bele slike starejših niso mogle ustrezati pisani resničnosti. Opisovali so jih tudi z negativnimi in pozitivnimi stereotipi (primitivne kognitivne sheme, ki jih je zaradi preproščine lahko prilagoditi in širiti). S stereotipi zavračamo ali primitivno idealiziramo starejše. Zakaj je temu tako? Če poskušamo odgovoriti, bi lahko rekli: stereotipi (pripisovanje posplošenih značilnosti skupine njenim posameznim članom) zahteva malo miselnega napora. Zato so stereotipi priročni in razmišljanje ne zahteva napora. Po drugi strani pa stereotipe najmočnejše proizvajajo generacije srednjih let, vzdržujejo pa starejši ljudje sami. Srednje generacije še niso doživele starosti in posledično slabo razumejo poznejša leta, ki jih doživljajo predvsem kot leta šibkosti. Prav rade pa srednje generacije primerjajo poznejša leta s svojim položajem ali z mladimi ljudmi. Če primerjamo poznejša leta z mladostjo, starost oz. poznejša leta niso vredna zavidevanja. V starosti izgubimo številne prednosti: zdravje, videz, prijatelje, družbeni status, bogastvo, neodvisnost. Še več. »Mladi ljudje imajo za seboj kratko preteklost in obilico prihodnosti, v nasprotju z njimi pa imajo starejši za seboj obilico preteklosti in kratkotrajno prihodnost,« pravi Marguerite Yourcenar. Tovrstna komparativna obravnava starih in mladih ne omogoča, da dojamemo resnično drugačnost in resnično naravo poznejših let tega življenjskega obdobja, saj se primerjanje nasloni le na distinktivne značilnosti, le na pluse in minuse starosti glede na mlada leta (Dolar 2010). Celotno starejši ljudje niso zmožni opisati svoje resnične drugačnosti starosti. To jim preprečujejo družbeni stereotipi o poznejših letih življenja.

Vaja v paru: Razdelite se v pare in razpravljajte:

- A. Kdaj ste se prvič počutili stari? Opišite dogodek?
- B. Primerjate starost z mladostjo. Na kakšen način se počutite bogatejši oziroma revnejši v svojem starostnem obdobju glede na mladost?
- C. Ali obstoja razlika med tem, kako vi vidite sami sebe in kako vas vidijo drugi? Če ste na to vprašanje dogovorili z da, prosimo, povejte zakaj.
- D. Lahko navedete tri pozitivne in tri negativne stereotipe o starejših?

Odmor:
15 minut

60 minut

Teoretičen vložek: Stereotipi in predsodki o starosti

Preden podrobneje proučimo naravo stereotipov o starosti in staranju, povejmo, da poleg stereotipov obstajajo tudi predsodki glede starosti, pa tudi diskriminacija po starosti in moralno preganjanje zaradi starosti. Do teh pojavov prihaja zaradi naravnega medsebojnega nasprotovanja generacij, zaradi tega, ker se generacije borijo za moč in oblast, pa tudi za bogastvo, pa naj bo ta borba odprta ali prikrita.

To naravno medsebojno nasprotovanje generacij se še okrepi po večjih družbenih prekinitvah (vojna, revolucija itd.), ki pometejo s starimi generacijami. Spomnite se druge svetovne vojne in menjave generacij po koncu vojne, ali pa nedavne spremembe v vzhodno evropskih državah. Poglejte televizijske in radijske programe vzhodno evropskih držav in jih primerjajte s tistimi, ki nastajajo na zahodu Evrope. V oddajah vzhodno evropskih držav boste videli prav malo starih obrazov in prav malo bo sivih las. Starejši misleci niso pogosto povabljeni v oddaje. S tem v zvezi smo bili pred približno dvema desetletjema zelo presenečeni v Estoniji, kjer so prečrtali svojo »nomenklaturo« in so trideset letniki postali ministri in so prevzeli oblast. Po takšnih prekinitvah in številnih družbenih spremembah se morajo vse generacije znova postaviti v medsebojna razmerja in v tem času se utrdijo slabšalni stereotipi, njihovo število se poveča.

Razprava v skupini: Mentor povabi udeležence, da naštejejo življenjska obdobja: otroštvo, mladost, mlajša odraslost, odraslost, starejša odraslost, visoka starost. Kdaj so se ta obdobja pričela v industrijskih časih, ko so bila še zelo jasno začrtana? Kako je z življenjskimi obdobji danes?

Teoretični vložek: Zdaj, ko se je spremenila stara kulturna organizacija življenjskih obdobj, ko je prišlo do novih načinov proizvodnje, pa tudi do post moderne redistribucije družbene moči med družbenimi skupinami, bi veljalo stereotipe, predsodke in diskriminacijo v zvezi s starostjo odkrivati, popisovati, na njih opozarjati, o njih razpravljati in te pojave lajšati ali izkoreniniti. Seveda, če je to mogoče. Pa je mogoče? Na dolgi rok lahko vplivamo na stereotipe, ki so manj togi, kruti in sovražni kot predsodki. Stereotipi se nahajajo na križišču naših lastnih izkušenj in prevladujočih norm ter družbenih vrednot, ki jih ponotranjimo brez razmisleka. Navsezadnje lahko rečemo, da diskriminacija po starosti temelji na lastnostih, ki jih nihče ne more spremeniti, kot so denimo starost, rasa itd.

3.4. Večje družbene spremembe. Z njimi se spopadajo vse generacije

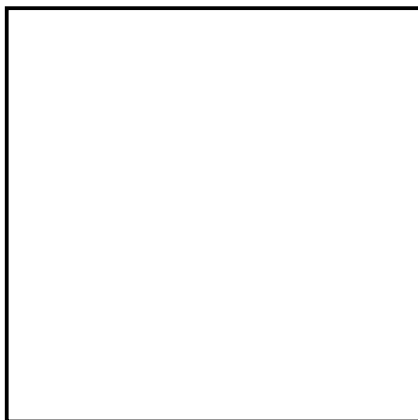
Teoretični vložek:

Evropska družba je doživela velike družbene spremembe, do katerih je prišlo, kot smo že dejali, predvsem zaradi spremenjenega načina proizvodnje (od strojev k računalnikom in modernim tehnologijam). Posledica tega je redistribucija moči in bogastva. Nove družbene skupine dobijo moč in bogastvo v svoje roke. Pomembne postanejo njihove vrednote in prednostna področja, njihov način obnašanja. Posledično prihaja do sprememb v načinu življenja posameznikov in skupnosti.

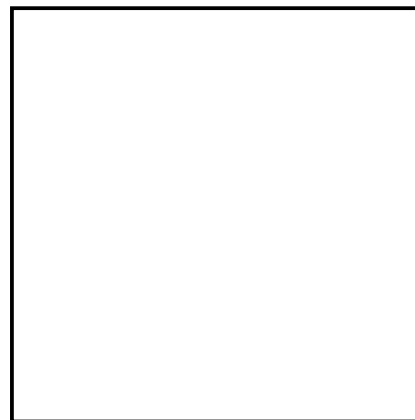
Skupinska razprav: Udeleženci naj naštejejo večje družbene spremembe, ki so prizadele vse generacije in spremenile njihov položaj, pa tudi njihovo željo in potrebo, da sodelujejo v odločanju o javnih rečeh. Staranje prebivalstva, novi načini dela, vse večji pomen družbenega kapitala (lokalnih skupin, društev in združenj).

Evalvacija:

Udeležencem mentor razdeli naslednjo fotokopirano stran. Udeleženci izpolnijo prazne kvadrate. To lahko storijo takoj ali doma, če zmanjkuje časa.

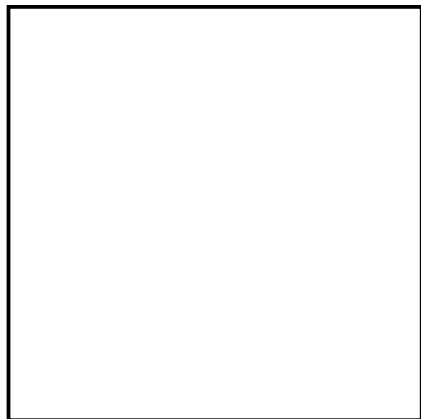

Vpišite v posamezne kvadrate, kaj boste od doslej povedanega lahko uporabili v praksi.

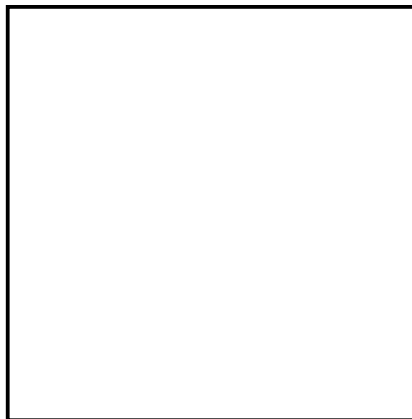

Izpolnite kvadrat tako, da poveste, česa ste se danes naučili.

15 minut

Izpolnite kvadrat tako, da poveste, kaj bi najraje pozabili.

Izpolnite kvadrat tako, da poveste, kaj bi bilo še dobro vključiti v to učno enoto.

Trajanje modula:
4 ure

Literatura in viri:

Erikson, H. E. *Psychological Stages of Life*. <http://psychology.about.com/od/psychosocialtheories/a/psychosocial.htm>

Findeisen D. (2010). *Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani: stvaritev meščanov in vez med njim*. Ljubljana: Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje.

Galey, M. (1981). *Marguerite Yourcenar Les yeux ouverts entretiens avec M.Galey*. Paris: Le Livre de Poche.

Guillemard, A. M. (1986). *Le déclin du social*. Paris: PUF.

Kroener, S. et al (2008). *Demographic future of Europe*. Berlin: BIB.

Mackie, D. M., Hamilton, D. L. (1993). *Affect, Cognition and Stereotyping: Interactive Process in Group Perception*. London: Academic Press Inc.

<http://www.emil-network.eu/resources/publications?page=7>

Maslow, A: *Hierarchy of Needs: A Theory of Human Motivation* [Kindle Edition]

Stebbins, R.A (2010) *A Perspective for Our Time*. Serious Leisure, UK

Povezanost z drugimi moduli: Ta modul je temeljni modul tečaja, zato se povezuje z vsemi drugimi moduli. Še posebno pa je povezan z modulom 2: Dejavno staranje je moj način in modulom 4: Biti dejaven je moj način življenja. Pa vaša?

Modul 4: Biti dejaven je moj način življenja. Pa vaš?

UVOD:

Da bi lahko napisali filmski scenarij o dejavnem staranju, morajo udeleženci razmisliti, kaj dejavno staranje pomeni v njihovem lastnem življenju. Kako biti dejaven, tega se ne moremo naučiti v mesecu ali dveh. Biti dejaven v poznejših letih življenja ne pomeni, da sledimo navodilom drugih ali se podrejamo politiki dejavne starosti in staranja. Dejavnost v poznejših letih življenja je zelo povezana z našimi željami, s tem, kar si drugi želijo za nas in s tem, kar smo doživljali skozi vse življenje. Povezana je tudi s pomembnimi drugimi, z našim referenčnim okvirjem, z našim življenjskim scenarijem (Eric Berne). V povezavi je s socialnimi vlogami, ki smo jih imeli v preteklosti in jih imamo v sedanjosti, ter z našim socialnim in kulturnim okoljem; če živimo, denimo, v mestnem ali podeželskem okolju, če živimo z mlajšimi generacijami ali ne; če smo poročeni ali ne, če imamo prijatelje, ki živijo dejavno; če živimo sami ali ne; če delamo ali ne delamo; če smo prostovoljci ali nismo prostovoljci. Vse to je pomembno.

Prosimo, ko boste načrtovali ta modul, imejte v mislih osebne zgodbe, ki so jih udeleženci pripovedovali v modulu 2.

Ta učna enota temelji na nekaterih teorijah:

Transakcijska analiza Erica Berna in njegova teorija življenjskih scenarijev, analiza življenjskih scenarijev

Analiza življenjskih scenarijev je metoda, ki razkrije zgodnje nezavedne odločitve o tem, kako naj se življenje živi. Analiza scenarijev izhaja iz zgodnjih transakcij med materjo, očetom in otrokom. Analiza življenjskih scenarijev je utemeljena na hipotezi, da je naše življenje delno programirano z življenjskim scenarijem. Na srečo pa lahko scenarije spreminjamo, saj ti niso vrojeni, marveč naučeni.

Teorija življenjske zgodbe (Peter Alheit, Dausien, Bettina)

Teorija življenjske zgodbe temelji na splošne razvoju družbe, ki je povezan z razvojem posameznika in njegovega načina življenja. Način življenja pomeni, da so posameznikove vsakdanje dejavnosti postale bolj ali manj rutinske.

Teorija vlog (George H. Mead, Ralph Linton)

Vlogo lahko opredelimo kot družbeni položaj, obnašanje, povezano z družbenim položajem, ali tipično obnašanje. Nekateri teoretiki trdijo, da so socialne vloge predvsem pričakovanja glede tega, kako bi se posameznik moral obnašati v dani situaciji.

Ta enota sestoji iz treh delov:

1. Umetnost dejavnega življenja je odvisna od socialnih vlog (starejših) ljudi;
2. Kaj starejše motivira, da so dejavni?
3. Kaj je naredilo in kaj zdaj naredi vaše staranje dejavno?

Metode: V tej učni enoti boste uporabljali delo v parih, individualno refleksijo in poročanje skupini, življenjske zgodbe in vprašalnike.

UČNI CILJI: Po tej učni enoti bodo udeleženci:

- ☉ Spoznali, da je dejavno staranje rezultat interakcije med posameznikom in njegovim okoljem;
- ☉ Spoznali, kakšen je vpliv življenjskih zgodb na poznejša leta življenja;
- ☉ Lahko kritično preučili svoj zdajšnji način življenja in poiskali načne, kako si življenje v starosti izboljšati;
- ☉ Pregledali boste svoje izkušnje in jih izmenjali z drugimi udeleženci.

Modul 4

TRAJANJE

Naloga 1: Mentor zaprosi udeležence, naj izberejo dan v tednu in povedo svojemu sosеду, kaj navadno počnejo na ta dan. Mentor lahko zaprosi udeležence, da naj izberejo tri najpomembnejše dejavnosti v dnevu.

Ta dejavnost naj pokaže, okrog katere dejavnosti starejši odrasli strukturirajo čas.

Naloga 2: Mentor povabi študente, da posamično razmišljajo o svojih posamičnih vlogah (oče, sin, uslužbenec itd.). Pomislijo naj na starejše okrog sebe in na njihove socialne vloge. Mentor lahko vpraša udeležence:

Katere socialne vloge igrajo starejši v današnjem času?

- ☉ Takoj po upokojitvi?
- ☉ Deset let po upokojitvi?
- ☉ Dvajset let po upokojitvi?

Socialne vloge (koncept, ki nam določa družbeno identiteto) prevzamemo, jih opustimo ali jih sčasoma izgubimo. Starejši izgubijo številne vloge. Pa vendar lahko privzamejo tudi nekatere nove. Imeti večje število socialnih vlog pomeni imeti več možnosti za osebnostno rast.

Socialne vloge od nas zahtevajo znanje in zavzetost. Bolj smo zavzeti, bolj smo učljivi, samostojnejši in dejavni. Čim večje je naše znanje in so naše sposobnosti, tem širša so naša zanimanja. Čim večjo odgovornost vzamemo nase, tem bolj smo pripravljeni dati pomoč in biti darežljivi. Čim bolj razumemo sebe in druge, tem bolj se nam oblikuje identiteta (Knowles).

10 minut

<p>Vsakdo mora vedeti, kam gre in katere cilje ima. Tisti, ki vedo, kam so usmerjeni in zakaj, zjutraj vstanejo, da »živijo svoje sanje«, veseli so, da so živi, tako kot je vesel, da je živ »otrok pri štirih letih, ki zjutraj z veseljem in radovednostjo pogleda skozi okno, da bi videl, če se bo ta dan lahko igral« (Marguerite Yourcennar). Dejavno staranje je lahko način, usmeritev in cilj v življenju starejših.</p> <p>V vseh vidikih mora biti dejavno staranje vseživljenjsko. Ne moremo pričakovati, da bi starejši postali dejavni kar tako, iznenada, da se bodo zdravo starali, da bodo gojili odnose, da bodo dejavni državljani (da bodo skrbeli za javne reči), da bodo uporabljali nove tehnologije itd. Vse to se mora dogajati skozi vse življenje.</p>	<p>10 minut</p>
<p>4.2. Kaj starejše motivira, da so dejavni?</p> <p>Ko smo v stiku s starejšimi, velja razumeti, kaj so njihovi motivi za dejavno življenje. Zvečine je njihovo motivacija intrinzična, notranja, še posebej, ko gre za izobraževanje. Manj kot nekoč so motivirani za dejavnost iz zunanjih zahtev in okoliščin, nalog, družinskih obveznosti itd.</p> <p>Naloga 1: Mentor predstavi primer francoske TV oddaje La parenthese inattendue in tipična vprašanja, ki jih moderator postavi gostom. Prosite udeležence, da se razdelijo v pare in tudi sami odgovorijo na naslednja vprašanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Kje ste rojeni, kje so vas vzgajali, kjer ste živeli; ☉ Kakšno je vaše družinsko zaledje - oče, mati, stari starši; ☉ Kakšno je bilo ozračje v družini; ☉ Kdo so bili pomembni drugi v vašem življenju in zakaj. 	<p>40 minut</p>
<p>Naloga 2: Mentor povabi udeležence, da preberejo naslednjo zgodbo in podčrtajo pomembne življenjske mejnike in dejstva, ki nazadnje iz novinarja naredijo pisatelja, dejavnega v poznejših letih življenja. Po tistem sledi skupinska razprava.</p> <p><i>Rodil sem se v Lyonu. Oče je bil trgovski potnik, takšen za čevlje. Tako ni bil veliko doma. Mama je bila stroga in nas je pretepala. Tako sem pogosto uhajal. Hotel sem se pogovarjati z dekleti, a me je zmeraj zapustil glas. Preprosto nisem mogel. Zbolel sem za levkemijo, takrat, ko sem bil še majhen. Nisem vedel, da je to težka bolezen! Kasneje sem razumel, od kod izvira moja divja želja po tem, da bi živel ... Iz otroštva in bolezni! Bil sem zelo osamljen, brez prijateljev. In zato sem pričel brati. Našel sem si prijatelje, v knjigah. Sestra je bila drugačna od mene. Njo so občudovali in ji napovedovali čudovito prihodnost. Meni ne.</i></p>	<p>10 minut</p>

<p><i>Ko sem bil majhen, sem sanjaril in se istovetil s celo vrsto likov iz knjig. Z Napoleonom, npr. in drugimi. Z Napoleonom, ker je bil majhen in ni bil iz pomembne družine. Z Napoleonom je bilo vse mogoče. Sanjal sem, da bom postal pisatelj, in imel sem učitelja, ki je vame verjel. Hvaležen sem mu za to vero. Pri šestnajstih sem postal oče in se poročil z Veroniko, ki ji je bilo takrat enaindvajset let. Bil sem kar ponosen na svoje očetovstvo in opravljal sem celo vrsto različnih del ... Študiral sem novinarstvo in pravo. Študij me ni veselil. Hotel sem postati pisatelj. Vendar, nekega dne je name naredil prav poseben vtis novinar, ki je predsedniku Pompidou-ju postavil vprašanje, ki ni bilo dogovorjeno vnaprej. Pompidou je odgovoril tako, da je zrecitiral subtilne verze pesnika Paula Eluarda. In takrat sem dojel, da se tudi nekdo, ki je skromnega porekla, lahko približa pomembnim ljudem, da jim le postavi resnična vprašanja. In tako sem se odločil, da postanem novinar. Zaprotil sem za službo pri francoski nacionalni televiziji (Postal je eden največjih, če ne največji francoski novinar. Imel je intervju z Nicolasom Sarkozyjem in takrat je preprosto izrazil tisto, kar je čutil. »Pred nekaj dnevi ste, gospod predsednik, bili videti kot majhen deček na dvoru vplivnih ljudi ... Kako ste se počutili?« Napačno vprašanje, prav zares. Izgubil je službo pri francoski televiziji. Pričel je pisati; postal je pisatelj v poznejših letih življenja. Zdaj dela pri Radio Classique. Dejaven je.</i></p>	<p>10 minut</p>
<p>La parenthèse inattendue, marec 2014, Frédéric Lopez (<i>nastopajo Hélène de Fougerolles, Patrick Poivre d'Arvor</i>).</p> <p>Več: http://www.youtube.com/watch?v=UG5biZUSPfu</p> <p>Več o Patricku Poivre d'Arvoru in njegovem delovanju: http://patrickpoivredarvor.com/engagement/</p> <p><i>Patrick Poivre d'Arvor se je rodil leta 1947. Od novembra 2004 je francoski ambasador UNICEFa. Je mecen srčne kirurgije. Ustanovil je dom za otroke v tiski. Piše operne scenarije in romane. Spet je pričel delati. Tokrat na Radiu Classique. Patrick je dejaven. Zakaj?</i></p>	<p>40 minut</p>

fotografija: <http://patrickpoivredarvor.com>

<p>Naloga3: Mentor povabi udeležence, da prinesejo fotografije, ki predstavijo njihovo življenje skozi različna življenjska obdobja.</p> <p>Nazadnje mentor pove:</p> <p>Če povzamemo. Naslanjajoč se na spletno stran infed.org, ki je specializirana za izobraževanje odraslih, povejmo: »Da bi razumeli, zakaj je nekdo dejaven ali ni dejaven v poznejših letih življenja, je pomembno, da razumemo temeljne procese, ki potekajo skozi življenje in še posebej proces individuacije.« Ta proces se nanaša na spreminjajoče se odnose med nami in zunanjim svetom, pri čemer spreminjanje poteka skozi vse življenje.</p> <p>Obravnava dejavnega staranja skozi prizmo celotnega življenja je primerna za pisanje scenarija kratkega filma v tečaju CINAGE.</p>	<p>20 minut</p>
<p>4.3. Kaj je naredilo in kaj zdaj naredi vaše staranje dejavno?</p> <p>Naloga 1: Mentor udeležencem pove zgodbo o žabah in kačah, pri čemer kače tekajo po prostoru in skušajo zgrabiti žabo za tilnik in jo dušiti. V srbskem jeziku pravijo, da jih drugi dušijo kot »kača žabo«, če so drugi preveč vztrajni in nadležni.</p> <p>Naloga 2: Mentor povabi udeležence, da se sprehodijo v različnih smereh. Ko mentor zaploska, vsak udeleženec zagrabi svojega najbližjega soseda za tilnik. Tako pridobi partnerja ali partnerico za delo v paru.</p> <p>Naloga 3: Mentor povabi udeležence, da vsak zase razmišljajo o naslednjem vprašalniku in se potem pogovorijo s sosedom.</p> <p>Namen te dejavnosti je, da ugotovimo, kaj je vplivalo na dejavno staranje udeležencev (ne glede na njihovo zdajšnjo starost).</p> <p>Vprašalnik o dejavnem staranju</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Kako so v vaši družini gledali na starost in starejše? ☉ Ali živite sami / v partnerstvu? V družini? V ustanovi? ☉ Kako družbeno okolje danes gleda na starost? ☉ Ko zaslišite dejavno staranje, na kaj pomislite? ☉ Kaj so danes vaše najpomembnejše potrebe? ☉ Kaj boste potrebovali v prihodnosti? Kakšne načrte imate za prihodnost? 	<p>5 minut</p> <p>30 minut</p>

- ☉ Ste bolj ustvarjalni zdaj, kot ste bili nekoč? Če je vaš odgovor da, povejte zakaj in kako se vaša ustvarjalnost kaže?
- ☉ Se vam zdi, da se zdaj, v poznejših letih življenja, laže odločate kot nekoč? Če je vaš odgovor da, povejte zakaj?
- ☉ Se vam zdi, da ste danes bolj spoštovani, kot ste bili nekoč? Če je vaš odgovor da, povejte, zakaj.
- ☉ Ste morda privzeli nove naloge, ki vas povezujejo z drugimi? Če je vaš odgovor da, povejte, zakaj.
- ☉ Se vam zdi, da se lahko danes bolj zanesete nase, da ste bolj samozadostni, neodvisni? Če je vaš odgovor da, povejte, zakaj.
- ☉ Bi bili pripravljeni delati prostovoljno ali za plačilo? Če je vaš odgovor da, povejte, zakaj.
- ☉ Bi se bili pripravljeni izobraževati za novo delo? Povejte kaj več o tem. Pod kakšnimi pogoji bi delo opravljali?
- ☉ Kaj so bile doslej vaše najpomembnejše telesne/intelektualne duhovne dejavnosti?
- ☉ S kakšno dejavnostjo bi se bili pripravljeni ukvarjati, če sploh?

Literatura in viri

- Alheit, Peter & Dausien, Bettina 1990. Biographie. *Eine problemgeschichtliche Skizze. Werkstattberichte des Forschungsschwerpunkts "Arbeit und Bildung"*, Band 14. Bremen: Universität Bremen.
- Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity*, Cambridge : Polity Press.
- Berne, E. (1984). *What do you say after you say hello/Šta kažeš posle zdravo*. Beograd: Nolit.
- Malewska-Peyre, C. Tap, P. (1991). *La socialisation de l'enfance à l'adolescence*. Paris: PUF.
- Maslow, A. (1982). *Motivation and Personality*. New York: Harper&Row.
- Mucchielli, A. (2011). *Les motivations*. Paris: PUF.
- Rogers, C. (1980). *A Way of Being*. Boston: Houghton Mifflin Company.

Modul 5: Ustvarjanje filma

Učna enota 1: Evropski film in dejavno staranje

UVOD:

Namen te enote je, da udeležencem tečaja pomaga razumeti dva bistvena vidika filmskega ustvarjanja.

Prvič, udeleženci bodo raziskovali film, filmske podobe, besedilo in pomene filma. Ta enota je posvečena odločanju glede sloga in vsebine filma. Tovrstne odločitve so lahko v soglasju s pričakovanji občinstva, ali pa v nasprotju z njimi in lahko občinstvo zmotijo.

Drugič, v tem modulu gre za raziskovanje in odkrivanje kratkih filmov, za razlike med kratkimi filmi in značilnostmi kratkih filmov ter za to, kako razviti idejo kratke filmske zgodbe.

Izobraževalna srečanja obsegajo tudi praktične vaje, kjer se udeleženci posvetijo tako analizi ključnih trenutkov filma, kakor tudi gradnji podob in ideje kratkega filma, izhajajoč iz svojih izkušenj s staranjem in dejavnim učenjem.

Pričakujemo, da poznate teorijo filma in ste izkušeni, pa tudi, da znate uporabljati "prijazne" didaktične načine in metode. Nedvomno imate tudi znanje iz praktičnega ustvarjanja filmov, še posebej kratkih.

UČNI CILJI:

Ta enota bo udeležencem tečaja omogočila, da:

- ☉ Zagledajo razliko med gledanjem filma in dejavnim gledanjem filma;
- ☉ Dojamejo razmerje med pričakovanjem občinstva in odločitvami filmskih ustvarjalcev;
- ☉ Spoznajo, kako različen odnos in različno razumevanje pripomorejo k analizi filma;
- ☉ Da razmislijo, kako bi lahko svoje lastno razumevanje in izkustvo uporabili za analizo evropskega filma.

Modul 5 - Učna enota 1	TRAJANJE:
<p>Viri in priprava</p> <p>Za vsa srečanja boste potrebovali:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⦿ Predvajalnik DVD-jev z možnostjo zaustavitve in dostop do interneta; ⦿ Udeleženci morajo imeti dostop do interneta ali do predvajalnika DVD-jev, da lahko opravijo naloge v času med dvema srečanjema v predavalnici. 	
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 1: UVOD V BRANJE FILMA</p> <p>Priprava: Izberite prizor iz enega kratkih filmov CINAGE. Pripravite študijske zapiske za posamezne prizore, odločite se za vidike, ki jih želite preučiti. Prav tako morate pripraviti študijske zapiske za uvažanje udeležencev v koncept "pogleda".</p> <p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⦿ Razumeti koncept branja filma; ⦿ Razumeti, kako različni elementi prispevajo k razumevanju filmskega prizora; ⦿ Preučiti skrite "pomene", ki prispevajo k razvoju filmskega prizora. 	1 ura
<p>Oglejte si izbrani prizor iz filmov CINAGE ali iz filmov, ki jih ste jih izbrali sami. Uporabite film, da pokažete, kako dialog, okolje in dramska vsebina vplivajo na odnos do filma in na pričakovanja, ki jih gledalci imamo do različnih likov, njihovih različnih situacij, njihov različen odnos do življenja. Kaj liki pričakujejo? Koliko so realni? Kako filmski ustvarjalci poskušajo, da bi gledalci videli posamezne like? So v filmu uporabljene posebne tehnike, da bi gledalci zagledali posamezne značilnosti likov?</p>	1 ura
<p>Vaja: Ogled otvoritvenih prizorov filma <i>Eksotični hotel Marigold</i> (The Best Exotic Marigold Hotel). Udeležence, posamično ali v skupini, zaprosite, da naj izberejo enega ali več likov in povedo, kako so ga/jih razumeli. Povedo naj, kako so razumeli namen filmskih ustvarjalcev, analizirajo naj, kaj so ti želeli sporočiti, v kolikšni meri lik/like odslikavajo njihovo lastno izkustvo staranja.</p>	1 ura
<p>Udeleženci opravijo dodatne naloge doma:</p> <p>SAMOSTOJNA DEJAVNOST: V pripravi na naslednje srečanje naj udeleženci ugotovijo, katero od šestih kompetenc dejavnega staranja si najbolj želijo upodobiti na filmu in kako narediti, da bodo pri tem uporabili svoje znanje in izkustvo. V nadaljevanju naj analizirajo dogodek oziroma dejanja, ki odslikavajo njihove izkušnje in odnos do dejavnega staranja.</p>	

<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 2</p> <p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊙ Izboljšati razumevanje filma in pomena filma; ⊙ Razviti idejo o tem, kako naj udeleženci preučijo svoje lastno izkustvo v filmski zgodbi; ⊙ Ogledati si izbrane kratke filme in uvesti udeležence v razumevanje zahtev in obravnavo kratkega filma. Poudarek naj bo na razlikah med kratkimi in igranimi filmi, na pripovednih zahtevah kratkih filmov, manj na slikanju dejavnega staranja in šestih kompetenc. <p>Vaja: V majhnih skupinah in parih se udeleženci posvetijo vprašanju, kako bi lahko zamisli in izkustvo posredovali v obliki teme, kako bi lahko sami zgradili lastno filmsko pripoved.</p>	<p>1 ura</p> <p>1 ura</p> <p>1 ura</p>
<p>Izobraževalci lahko predlagajo svoj izbor kratkih filmov. Naši predlogi so naslednji:</p> <p><i>Booth Story</i> (2006) Rež. Kasimir Burgess, Edwin McGill; Avstralija</p> <p><i>Lunch Date</i> (2009) Rež. Adam Davidson; ZDA</p> <p><i>Bara Prata Lite (Talk)</i> (1997) Rež. Lukas Moodysson; Švedska</p> <p><i>Gan-Gan</i> (2014) Rež. Gemma Green-Hope; Velika Britanija</p> <p><i>Undressing my mother</i> (2004) Rež. Ken Wadrop; Irska</p> <p><i>Nuit Blanche</i> (2009) Rež. Arev Manoukian; Kanada</p> <p><i>I will wait for the next one</i> (2002) Rež. Philippe Orreindy; Francija</p> <p><i>Anna</i> (2007) Rež. Alejandro Gonzales Inarritu; ZDA</p> <p><i>LXIV</i> (2011) Rež. Damian Livesey; Velika Britanija</p> <p><i>Drama Queen</i> (2010) Rež. Minna Lavola; Finska</p> <p><i>Teeth</i> (2007) Rež. John Kennedy and Ruairi O'Brien; Irska</p> <p><i>Caterwaul</i> (2012) Rež. Ian Samuels; ZDA</p> <p><i>The Black Hole</i> (2008) Rež. Olly Williams and Philip Sansom; Velika Britanija</p> <p><i>Cinéma erotique</i> (2007) Rež. Roman Polanski; Francija</p> <p><i>The grandmother</i> (1970) Rež. David Lynch; ZDA</p>	
<p>Povezanost z drugimi učnimi enotami: Učna enota je uvod v ostale učne enote.</p>	

Modul 5: Ustvarjanje filma

Učna enota 2: Pisanje scenarija - od življenjskih zgodb k filmom

UVOD:

Ta učna enota predstavlja temeljno strukturo scenarija in proces, ki udeležence vodi od grobe zasnove zgodbe do popolnega scenarija. Udeleženci spoznajo glavna pravila, ki jih velja upoštevati pri različnih tipih scenarijev. Seznanijo se s tipičnimi fazami v strukturiranju scenarija. Poseben poudarek bo dan odnosu med filmskimi liki in dogajanjem. Gre za odnos, ki omogoča, da se gre z zgodbo naprej. Na razplet zgodbe pa vplivajo tudi psihološke in dramaturške funkcije scenarija. Scenarij se »misli« v slikah. Zato se udeleženci seznanijo z nekaterimi kratkimi tehničnimi navodili, ki jih velja upoštevati, ko pisano besedilo spreminjamo v vizualno.

UČNI CILJI IN KAJ ŽELIMO DOSEČI:

Na koncu te učne enote bodo udeleženci:

- ☉ Prepoznali elemente filmske teme;
- ☉ Prepoznali različne žanre scenarijev;
- ☉ Razumeli umetniške in tehnične odločitve, ki pridejo v poštev pri ustvarjanju scenarija;
- ☉ Preoblikovali zgodbo v filmski scenarij;
- ☉ Delali v skupini in dosegli skupaj dogovorjene cilje;
- ☉ Prepoznali faze kinematografske zgodbe, medtem ko si bodo ogledovali film;
- ☉ Zvedeli, katere psihološke in dramaturške funkcije imajo posamezni filmski liki.

Modul 5 - Učna enota 2

TRAJANJE:

IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 1: Pisanje scenarijev

Tema je predstavljena teoretično, pa tudi z ogledom filmskih prizorov in v povezavi s skupinsko razpravo. Vse skupaj vodi v razumevanje igranih vlog. Udeleženci spoznajo tipične faze, v katerih poteka razvoj kinematografske zgodbe od začetka do konca. Razen tega tudi berejo scenarije filmov CINAGE. Obravnavajo kratke izseke iz scenarijev in razrez prizorov v posnetke (storyboard). Sledijo praktične vaje.

6 ur

<p>Dejavnost 1</p> <p>VAJA 1: Udeleženci si ogledajo prizor iz enega od filmov CINAGE, iz katerega bo predhodno izbran prizor, ki prikazuje posamezne filmske like.</p> <p>VAJA 2: Udeleženci prejmejo listek. Na listku sta dve vprašanji, denimo: Kakšno vlogo igra filmski lik, protagonist v izbranem prizoru iz filma Avgustovsko kosilo (it.: Pranzo di Ferragosto)?</p> <p>Dejavnost 2</p> <p>VAJA 3: Ogled prizora iz enega od filmov CINAGE (predhodno izberete prizor, kjer je poudarek na specifični fazi razvoja zgodbe).</p> <p>VAJA 4: Udeleženci prejmejo listek. Na listku sta dve vprašanji, ki se nanašata na izbrani prizor.</p> <p>Dejavnost 3</p> <p>VAJA 5: Udeleženci prejmejo listek. Na listku sta dve vprašanji, denimo: Katera faza v filmu Avgustovsko kosilo je »klic po avanturi«? (Faza, ki nakaže, da se je zgodilo nekaj nepričakovanega, kar bo protagonista prizora povedlo iz njegovega vsakdanjega sveta). Zakaj?</p> <p>Dejavnost 4</p> <p>VAJA 6: Udeleženci prejmejo listek. Na listku sta dve vprašanji, denimo: Kateri filmski lik bi v filmu Avgustovsko kosilo lahko igral vlogo mentorja? (Nanaša se na filmski lik, ki pomaga protagonistu, da stopi na pot avanture ali pogube). Zakaj?</p>	2 uri
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 2: Praktična vaja: pisanje prvega osnutka</p> <p>PRED ZAČETKOM – SAMOSTOJNA PRIPRAVA</p> <p>USTVARJANJE SCENARIJA</p> <p>VAJA 1: Udeleženci naj se spomnijo osebne zgodbe, ki so jo povedali v fazi "Noč v parku". Udeleženci naj izberejo zgodbo, ki se jim zdi zanimiva z vidika pripovedi in ki jo je vredno razviti tudi vizualno.</p>	2 uri

<ul style="list-style-type: none"> ☉ Osredotočijo naj se na glavni filmski lik svoje zgodbe, na njegovo osebnost, vrline in napake, videz in izziv ali težavo, ki jo mora sprejeti; ☉ Udeleženci naj svojo zamisel povzamejo strnjeno, s kratkim stavkom. (Zgodba moža sredi eksistenčne in ustvarjalne krize – »Otto e mezzo« režiserja Federica Fellinija). Udeleženci naj dajo svoji prihodnji zgodbi kratek naslov; ☉ Poskušajo naj zamisel razviti v pet do deset stavkih. <p>Udeleženci si zamislijo kraj in čas zgodbe in napišejo prvo »sliko« zgodbe. Zapišejo naj tisto, kar se najprej zgodi. Potem v grobem zapišejo, kakšni dogodki sledijo. Dodajo naj nove glavne like in na kratko nakažejo konec zgodbe.</p> <p>Uporabijo naj jasno strukturo. Pišejo naj v sedanjem času in v tretji osebi. Preveč pridevnikov ni dobro uvesti, pa tudi ne predolгих opisov in dialogov (le bistveno in čim manj naj bo zapisano).</p>	
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 3: RAZVOJ SCENARIJA OB POMOČI IGRE VLOG</p> <p>VAJA 2: Udeleženci sedijo v krogu, preberejo vsak svoj scenarij.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Na koncu te bralne vaje udeleženci potegnejo karto, ne da bi jo pokazali drugim. Na sleherni karti je predstavljena vloga (npr. »Vaša vloga je vloga temačne sile – nasprotujete protagonistu zgodbe, ki ste jo slišali. Postavite se mu po robu, zaradi vas bo njegovo potovanje polno zapletov«; »Vi ste mentor – protagonistu postavljate naloge in mu daste orodje, da si utre pot«); ☉ Vsak udeleženec se udeleži igre vlog v skladu z navodilom, ki ga najde na karti. Avtor besedila se vsakič odzove. 	2 uri
<p>Na koncu vseh dejavnosti udeleženci pripovedujejo o svojih vtisih glede igranja vlog. Pogovor teče v parih. Vprašanja so, naslednja: je bila igra vlog koristna? Nam je dala dobre iztočnice za razvoj zgodbe? Je igra odprla nove smeri za razvoj zgodbe?</p>	
<p>DELITEV NA PODSKUPINE, TIMSKO DELO IN IZMENJAVA IZKUŠENJ:</p> <p>VAJA 3: Udeleženci imajo v mislih svoje scenarije, ki so jih pripravili pred začetkom tega izobraževalnega srečanja. V mislih imajo tudi oporne točke za razvoj igre vlog. Na kos papirja zapišejo tri ključne besede. Te se nanašajo na dogodke v posameznih zgodbah in na emocionalno plat teh dogodkov. Potrebno je ustvariti tri skupine, ob upoštevanju podobnosti ključnih besed.</p>	

- ⊙ Vse skupine pripravljajo prvi osnutek scenarija. Še zmeraj se spominjajo pisanja iz predhodnih srečanj;
- ⊙ Udeleženci lahko z drugimi člani svoje skupine razpravljajo o svojih zgodbah. Pri tem želijo like združiti v en sam lik;
- ⊙ Zdaj je čas, da napišejo zasnovo scenarija, vključijo filmske like in dialoge.

Na koncu dejavnosti predstavnik vsake skupine prebere scenarij.

Povezanost z drugimi moduli: Udeleženci pričnejo s pripovedjo, ki jo je sleherni med njimi ustvaril med dejavnostjo, imenovano »Noč v parku« v modulu 2.

Modul 5: Ustvarjanje filma

Učna enota 3: Režija - Vizualno pripovedovanje zgodbe

UVOD:

Namen te učne enote je, da bi udeleženci razumeli besedilo scenarija, da bi delovali kot igralci in kot filmski režiserji, da bi konceptualno razvili vizualizacijo filma. Režiser je najpomembnejši član filmske ekipe, odgovoren za obliko in za umetniški vtis filma. Režiser mora biti sposoben svojo vizijo posredovati članom filmske ekipe. V ta namen mora imeti izkušnje z obeh strani kamere.

Vsa izobraževalna srečanja obsegajo praktične vaje. Udeleženci delujejo kot igralci in kot režiserji. Tako razvijejo metode dela in pridobijo ustrezen jezik in zmožnosti sporazumevanja. Ob pregledu vaj, filmskih posnetkov, morajo režiserji predstaviti svoje delo in razložiti razloge za mizanscen.

Pri vodenju te učne enote je navzoč izkušen filmski režiser in mentor (v eni osebi), izkušen v produkciji pripovednega filma. Najverjetneje bo želel uporabljati svoje primere filmov. V nadaljevanju predlagamo nekatere filme.

UČNI CILJI:

Udeleženci bodo:

- ⊙ Razumeli vlogo filmskega režiserja in produkcijo filma;
- ⊙ Znali razvit koncept in obravnavati besedilo scenarija;
- ⊙ Sposobni vizualizirati koncept in vizualno pripovedovati zgodbo;
- ⊙ Sposobni sodelovati z igralci;
- ⊙ Razmišljati o močnih in šibkejših straneh svoje režiserske vloge.

Modul 5 - Učna enota 3	TRAJANJE
<p>Viri in priprava:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Predvajalnik DVD in filmsko platno za projekiranje; ☉ Računalnik, opremljen s programsko opremo Windows in VLC, povezan s projektorjem. 	
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 1 – Kaj dela režiser</p> <p>Priprava: Izberite prizor iz filma <i>Boter II</i>. Oglejte si ga, ugotovite, kakšen zgodboris (dodaten predvajalnik DVD) je bil potreben za ta prizor. Za nalogo na koncu tega izobraževalnega srečanja morate kupiti po en instanten fotoaparata za vsakega udeleženca.</p> <p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Razumevanje vloge režiserja; ☉ Razumevanje odnosov med režiserjem filma in drugimi režiserji; ☉ Razumevanje razlike med verbalnim in vizualnim pripovedovanjem zgodbe. 	
<p>Oglejte si otvoritveni prizor iz filma <i>Boter</i> in ga uporabite za osvetlitev vloge filmskega režiserja in za ilustracijo povezav med filmskim režiserjem in:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Direktorjem produkcije – razprava o barvni lestvici/lokaciji itd.; ☉ Direktorjem fotografije – razprava o formatu/barvi/osvetljavi itd.; ☉ Producentom – razprava o hierarhiji/odgovornosti/sprejemanju odločitev; ☉ Direktorjem zasedbe vlog – kakšno je njihovo delo, kako drugi delajo z direktorjem zasedbe vlog; ☉ Urednik – razmerja med direktorjem in urednikom. 	1 ura
<p>Vizualno pripovedovanje zgodbe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Prosite člane skupine, da vam povedo, česa so se naučili o posameznih filmskih likih in koliko so se naučili iz dialoga in koliko iz filmskih podob na ekranu. <p>Kaj pomeni razrez prizora na posnetke ali zgodboris in zakaj ga režiserji potrebujejo?</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Udeležencem pokažite razrez prizora na posnetke iz prizora, ki ste ga izbrali v filmu <i>Boter II</i>; ☉ Oglejte si prizor iz filma <i>Boter II</i>. 	1 ura

<p>Individualna vaja za čas med dvema izobraževalnima srečanjema:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Vaja iz režije. Vsakemu udeležencu dajte instanten fotoaparat in jih prosite, da povedo zgodbo (naredijo razrez prizora na posnetke), pri tem pa uporabijo omejeno število posnetkov. Zgodba naj ima začetek, sredino in konec. 	
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 2 – Pripovedovanje zgodb</p> <p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Pripovedovanje zgodbe v vizualnem formatu; ☉ Posredovanje koncepta ali zamisli. <p>Za to izobraževalno srečanje boste potrebovali:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Predlogo za zgodboris; ☉ Kratak prizor iz scenarija. <p>Vsak udeleženec bo predstavil svoj zgodboris, ki jih je pripravil doma. Drugim udeležencem bo razložil, kako bi zgodbo postavil na film, kinematografija in uredniško delo.</p> <p>Opišite in razložite snemalno knjigo in čemu služi.</p> <p>VAJA: Razdelite skupino v delovne time po tri. Dajte jim v obravnavo kratak prizor. Podskupine prosite, da delajo na zgodborisu in pripravijo snemalni scenarij.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Vsaka skupina predstavi svoj zgodboris. <p><i>Individualno branje naj poteka med dvema izobraževalnima srečanjema s področja filmske režije, tehnik in estetike ('Directing: film techniques and aesthetics'). Poglavje 29 se nanaša na pred produkcijo – Mizanscena; Poglavje 30 pa na pred produkcijo – Pisanje scenarija.</i></p>	<p>30 minut</p> <p>30 minut</p> <p>30 minut</p> <p>30 minut</p>

IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 3 – Vodenje igralcev

Cilji:

- ☉ Razumeti proces igranja;
- ☉ Biti zmožen sporazumevati se z igralci in sodelovati z njimi.

Oglejte si prvih 30 minut '*Acting in Film*'.

VAJA: Odigrajte ogrevalne igre za igralce (izbere naj jih vodja delavnice).

VAJA: Razdelite skupino v podskupine po tri – eden naj režira in dva naj igrata. Dajte jim prizore, ki se jih ne da pripovedovati (priloga 1). Pridajte svoja navodila, kjer poveste, za kaj gre v posameznem prizoru. Dajte jim na razpolago 15 minut za delo na posameznem prizoru. Po tistem ga predstavijo učni skupini. Skupina mora uganiti, za kaj gre v prizoru.

VAJA: Vodja delavnice dela s posameznimi skupinami.

Individualna vaja iz režije.

Udeleženci jo opravijo doma do naslednjega srečanja. Vsakemu od udeležencev dajte kratek prizor iz igre. Zaposlite jih, da naredijo vaje iz dela avtorice Judith Weston's '*Directing Actors*':

- ☉ Prvi vtis – 1. poglavje;
- ☉ Nespremenljivost/dejstva & podobe – 2. poglavje;
- ☉ Domiselne izbire – 3. poglavje;
- ☉ Dogodki – 4. poglavje.

Udeleženci naj pripravijo doma tudi zgodboris prizora.

30 minut

15 minut

30 minut

45 minut

2 uri

IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 4

Cilji:

- ⦿ Kako razrez prizora na posnetke in drugo prenesti na filmsko platno.

Za to izobraževalno srečanje potrebujete:

- ⦿ Kamere in stojala;
- ⦿ Monitor za predvajanje iz kamere;
- ⦿ Tehnik za pomoč.

Udeležence razdelite v skupine po štiri – en filmski režiser, ena kamera in dva igralca. Udeleženi naj posnamejo režiserjev razrez prizora na posnetke.

Predvajajte prizore in kritično razmišljajte, kako bi bilo mogoče stvari izboljšati.

90 minut

30 minut

Povezava z drugimi moduli: Učna enota o montažerskem delu je lahko v povezavi z gradivom, ki ga posnamemo za vaje iz montažerskega dela.

Modul 5: Ustvarjanje filma

Učna enota 4: Produkcija - Povejmo drugače. Kako organizirati produkcijo kratkega filma?

UVOD:

Direktor produkcije je odgovoren za koordinacijo vseh vidikov in vseh faz produkcije filma. Udeleženci pa bodo spoznali tudi druge ključne elemente in različne vloge v filmski ekipi (igralci, člani filmske ekipe, kot denimo kameraman, dekorater, oblikovalec lokacije rekviziter, frizer in masker. V tej enoti se bodo udeleženci spoznali z metodami dela filmske ekipe in z medsebojnim povezovanjem članov filmske ekipe za to, da ustvarijo film.

Vsa izobraževalna srečanja vsebujejo tudi praktično delo in veliko sporazumevanja med udeleženci samimi in z mentorjem. Tako udeleženci spoznajo vse sestavine filma in filmske produkcije, vse od kamere in druge opreme, pa do umetniškega vodenja na splošno. Pripravljajo se za svoje prihodnje delo in izkušnjo snemanja. Na koncu doživijo simulacijo snemanja, kar zahteva skupinsko delo vseh udeležencev tečaja. Čeprav ne bo vaj, saj vloge članov filmske ekipe in igralcev še ne bodo razdeljene, pa bo delo, zajeto v tej učni enoti, vse udeležence približalo končnemu cilju.

Opozorilo: Ta učna enota zahteva od osem do devet ur. Natančna dolžina te učne enote je odvisna od tega, ali je na razpolago ustrezno gradivo in če so zagotovljene ustrezne okoliščine za delo.

UČNI CILJI:

Na koncu te učne enote bodo udeleženci:

- ◎ Vedeli, kaj pomeni sodelovanje;
- ◎ Razumeli ključne vloge v filmski ekipi;
- ◎ Sprejeli umetniške in tehnične odločitve, pomembne za snemanje filma;
- ◎ Vedeli, kako posamezna umetnostna področja vplivajo na končni proizvod;
- ◎ Spoznali, kako člani filmske ekipe delujejo med seboj in kdaj;
- ◎ Vedeli, kako poteka snemanje in kako je organizirano;
- ◎ Pridobili zaupanje in zmožnost prepričevanja, kar je za snemanje bistvenega pomena.

Modul 5 - Učna enota 4	TRAJAJE
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 1 – Kakšne vrste film in kaj je zanj potrebno?</p> <p>Kaj potrebujete:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Scenariji, ki jih razvijejo udeleženci in/ali scenarij kratkih filmov; ☉ Predvajalnik DVD in filmsko platno za projiciranje; ☉ Računalnik, opremljen s programsko opremo Windows in VLC, povezan s projektorjem. <p>Učne metode:</p> <p>Mentor izbere izdelane scenarije, ki naj bi jih posneli, če so jih udeleženci napisali znotraj preteklih učnih enot. Udeleženci jih analizirajo in navedejo vse potrebne elemente za prihajajočo delavnico:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Število prizorov; ☉ Osvetljava; ☉ Lokacija in značilnosti; ☉ Filmski liki in stažisti; ☉ Dekor, rekviziti, garderoba, maska in lasulje. <p>Interakcija med udeleženci in mentorjem spodbuja udeležence, da pridejo do pravih odgovorov glede scenarijev.</p> <p>Izberite primer iz kratkega filma, približno enake dolžine kot bodo trajali CINAGE kratki filmi. Predstavite jih kot dokaz, da se materialne okoliščine lahko prilagodijo tako, da kvaliteta filma zaradi njih ne trpi.</p> <p>Na temelju tega prikaza in skupinskega razmišljanja v učni skupini udeleženci znova napišejo scenarije, zato, da bodo ti scenariji boljši. Udeležence prosite, naj navedejo, kateri umetniški odlomki so vredni, da z njimi nadaljujete. Udeleženci pripravijo seznam vsega potrebnega, glede na scenarije. Distribucija vlog filmskih likov in stažistov, pa tudi selekcija članov filmske skupine boste predmet obravnave, čeprav bo pomembno tudi, kaj se bo zgodilo v naslednjem srečanju.</p>	<p style="text-align: center;">2 uri</p> <p style="text-align: center;">30 minut</p>

<p>Ocena:</p> <p>Mentor oceni študente in njihovo zmožnost, da ustvarjalno izkoristijo materialne okoliščine. Pomembno je, da udeleženci ugotovijo, kaj je dejansko moč doseči. Mentor pomaga izboljšati scenarij, pri tem pa pazi, da ne načne umetniške in izrazne celote filma. Tu gre pravzaprav za praktično vajo prilagajanja razpoložljivih okoliščin.</p>	
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 2 – Spoznavanje tehnične plati produkcije filma</p> <p>Kaj potrebujete:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Predvajalnik DVD in filmsko platno za projeciranje; ☉ Računalnik, opremljen s programsko opremo Windows in VLC, povezan s projektorjem. <p>Delovanje opreme za snemanje razložite udeležencem.</p> <p>Učne metode:</p> <p>Ob pomoči primerov filmov (npr. <i>Dan za noč</i> François-ja Truffaut-ja in <i>Živeti v pozabi</i> Toma diCilla ter nekaj kratkih filmov o filmski produkciji), mentor udeležence uvede v razumevanje bistva filmske ekipe in na splošno v razumevanje bistvenih elementov njihovega dela.</p> <p>Poseben pomen je dan nekaterim vprašanjem fotografije in zvoka ob uporabi razpoložljive opreme. Udeležencem je dana možnost, da preizkušajo opremo, mentor pa jim razloži, kako opremo uporabljati. Poizkus se posname, kajti kasneje bo predmet skupne analize.</p> <p>Mentor pomaga udeležencem izbrati posamezne vloge. Vsak od udeležencev pove, katero vlogo si želi prevzeti v vsakem od treh filmov in takrat se tudi skupaj odločite, kako bo sestavljena filmska ekipa. Po tistem si boste skupaj ogledate filmske poskuse, ki so bili narejeni in sleherni član učne skupine lahko te poskuse komentira.</p>	<p style="text-align: right;">2 uri</p> <p style="text-align: right;">30 minut</p> <p style="text-align: right;">30 minut</p>
<p>Ocena:</p> <p>Mentor je odgovoren za vzdrževanje navdušenja za snemanje, udeleženci tečaja pa morajo dokazati zmožnost, da uporabljajo filmsko opremo in funkcije filmske opreme prilagodijo snemanju. Udeleženci morajo izkazati pripravljenost za učenje iz napak.</p>	<p style="text-align: right;">1 ura</p>

IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 3 – Simulacija snemanja [ni obvezna]

Kaj potrebujete:

- ⦿ Oprema za snemanje, da lahko razložite funkcije opreme;
- ⦿ Tehnična podpora kameramanov in oblikovalcev zvoka;
- ⦿ Scenarij, rekviziti garderoba in drugi pripomočki, ki jih zgodba zahteva.

Učne metode:

Udeleženci delajo skupaj, nekateri med njimi so igralci. Koordinira jih supervizor ali asistent režije.

Ocena:

Mentor poskrbi, da bo vsak udeleženec ve, kakšna je vloga posamičnih udeležencev.

[Če ta dejavnost ni možna, si udeleženci ogledajo poskusne posnetke zunaj izobraževalnih srečanj in napišejo poročilo. Končna odločitev glede vlog je v modulu št. 6]

2 uri

Povezava z drugimi moduli:

Ta enota je v povezavi s skoraj vsemi moduli (razen z montažerskim delom). Priporočamo, da v tej fazi že izberete scenarije za filme. Če tega niste storili, lahko naključno izberete tri scenarije, ki jih prispevajo udeleženci. Dodelitev vlog in umetniške odločitve bodo v pomoč.

Modul 5: Ustvarjanje filma

Učna enota 5: Montaža - Od snemanja k filmu

UVOD:

Ta učna enota obsega uvod v razumevanje vloge montažerja v post produkciji filma. Mentorju omogoča, da z udeleženci obravnava temeljne prizore. Obravnava teh prizorov pomaga, da preprosto zmontirate pripovedni film. Na razpolago je malo časa, zato se z vprašanjem montaže filma ne bo moč podrobneje ukvarjati. Želimo si le, da bi udeleženci spoznali orodja, ki jih montažer uporablja za pripovedovanje zgodbe – hitrost, časovni razpored, glasba, zvok. Udeleženci opravijo praktične vaje, s katerimi razvijajo te spretnosti. Pripravijo se za post produkcijsko fazo v produkciji treh filmov CINAGE.

Metode dela: Gledanje filma in razprava, individualne in skupinske vaje, vodeno branje literature ter vodeno gledanje filmskega gradiva. Namen uporabe teh metod je razviti odnos do dela in razumevanje dela montažerja.

Ko boste vodili to učno enoto, boste verjetno želeli uporabiti svoje filme v ilustracijo obravnavane teme. V nadaljevanju pa predlagamo filme, ki jih navadno uporabljamo.

UČNI CILJI:

Ta učna enota udeležencem omogoči, da:

- ☉ Razumejo vlogo montažerja v post produkciji filma;
- ☉ Razumejo faze post produkcije;
- ☉ Prepoznajo in ocenijo prispevek montažerja h končni podobi filma;
- ☉ Se spoznajo s tehničnimi spretnostmi, ki so potrebne za montažo filma;
- ☉ Da zmorejo sodelovati v filmski ekipi in posredovati svoje misli drugim udeležencem.

Modul 5 - Učna enota	TRAJANJE
<p>Viri in priprava:</p> <p>Za vsa izobraževalna srečanja potrebujete:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Projektor za predvajanje, z možnostjo sprožanja in ustavljanja DVD-jev in dostop do interneta. ☉ Udeleženci uporabljajo internet ali predvajalnik DVD za vaje, ki jih izvajajo med posameznimi izobraževalnimi srečanji. 	
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 1 – Umetnost dela montažerja:</p> <p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Spoznavanje zgodovine filmske montaže; ☉ Razumevanje vloge montažerja; ☉ Razumevanje stopenj post produkcije; ☉ Vedenje o tem, kaj pomeni »rez«. <p>Za to izobraževalno srečanje potrebujete: role papirja, lepilo, tri kolekcije 30 enakih sličic – na eno stran lahko napišete tudi odlomke dialogov. Sličice lahko izrežete iz revij in časopisov ali pa uporabite fotografije.</p> <p>Opišite vloge in proces post produkcije filma.</p> <p>VAJA: Skupino razdelite v pare. Pari naj narišejo družinsko drevo, ki naj predstavlja strukturo post produkcije in zaporednost posameznih dejanj prost produkcije.</p> <p>Pari naj predstavijo svoje misli in pričnejo z razpravo.</p> <p>Opišite genezo vloge montažerja in urejanje pripovedovanja zgodbe ter produkcije filma.</p> <p>Oglejte si odlomek iz <i>Ladje Potemkin</i> z vidika »cutting edge« (vrhunec umetniškega vtisa, tehničnih rešitev itd.)</p>	1ura

<p>VAJA: Razdelite udeležence v pare. Dajte jim vrsto sličic (fotografij ali izrezkov iz revij), rolo papirja in lepilo. Prosite jih, da naj uredijo sličice in dialoge in tako ustvarijo pripoved. Uporabiti smejo le dve tretjini razpoložljivih sličic. Izbrane sličice naj zlepijo na velik kos papirja. Zgodbo, ki jo sličice predstavljajo, naj udeleženci predstavijo učni skupini.</p> <p>Razpravljajte o razlogih za izbor in razporeditev sličic in o pomenu tega za prikaz končne zgodbe.</p> <p>Oglejte si otvoritve sceno filma <i>Boter</i>.</p> <p>VAJA: Prosite skupino, da prepozna, zakaj je bil nek rez uporabljen in na kakšen način pripomore k pripovedi zgodbe.</p> <p>Individualna vaja iz montaže filma. Udeleženci jo izvedejo med dvema izobraževalnima srečanjema: Prosite udeležence, da individualno izberejo filme, ki so prejeli akademsko nagrado za najboljšo montažo (angl. Academy Award for 'Best Editing'). Prosite jih, da naj z največ tisoč besedami opišejo razloge, zakaj je bila nagrada podeljena ali pa da posamezen prizor razčlenijo na koščke in analizirajo montažerjevo delo.</p>	<p>1 ura</p> <p>1 ura</p>
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 2 – Od pisne strani do filmskega platna:</p> <p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⦿ Razumeti pomen kontinuiranosti; ⦿ Izvesti povezano celoto; ⦿ Razumeti montažerjevo vlogo pri ustvarjanju filmske pripovedi. <p>Za to izobraževalno srečanje potrebujete:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⦿ Studio in; ⦿ Tehnika za pomoč. Skupine naj štejejo največ pet članov; ⦿ Scenarij in snemanje scenarija; ⦿ Obrazce za nadzorovanje kontinuiranosti kadrov; ⦿ Kamero, stojalo za kamero in opremo za snemanje zvoka. 	

<p>☉ Scenarij in delovne kopije ali »rushes« (delovne kopije posnetkov, ki jih naredijo čez dan in hitro, čez noč, razvijejo v laboratoriju, naslednji dan pa jih režiser s sodelavci pregleduje: oceni kvaliteto posnetih prizorov in se odloči glede ponovitve posameznih kadrov) 3 minutnega filma.</p> <p>☉ Udeleženci individualno preučijo filmski scenarij in ga primerjajo s končanim filmom.</p> <p>Opišite premik od scenarija k snemalni knjigi in razložite, kaj pomeni formular »continuity note« in kako ga uporabljati.</p> <p>VAJA: Uporaba kamere in zvočne opreme (žirafa). Igra vlog. Razdelite scenarije in zaprosite člane učne skupine, da prevzamejo vlogo igralcev, kamermana in snemalca zvoka. Vodite kontinuiranost kadrov in vaš tehnik naj vam pri tem pomaga. Naredite vsaj tri posnetke istega prizora in ko končate, skupini predstavite zapisnik o kontinuiranosti kadrov (continuity notes) in razložite, kako takšen zapisnik narediti.</p> <p>Uporabite pozitivno kopijo kratkega filma:</p> <p>VAJA: Razdelite se v dve skupini (vi boste delo montažerja opravili za eno skupino, tehnik pa za drugo). Imejte v mislih scenarij in skupino zaprosite, da utemelji svojo odločitev glede montaže pozitivne kopije kratkega filma, s katero želi pripovedovati filmsko zgodbo.</p> <p>Individualna vaja iz montaže. Udeleženci jo opravijo med dvema izobraževalnima srečanjema:</p> <p>VAJA: Uporabite scenarij, ki vam ga je predal vodja delavnice. Oglejte si končan film in analizirajte spremembe, ki jih je opravil montažer ter uspešnost in utemeljenost teh sprememb izvirnega scenarija.</p>	<p>90 minut</p> <p>90 minut</p>
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 3 – Glasba in zvok:</p> <p>Cilji:</p> <p>☉ Razumevanje glasbe in zvočnih učinkov, ki pomagajo izvesti filmsko pripoved;</p> <p>☉ Razumevanje glasbenih in zvočnih učinkov, ki ustvarijo čustveno napetost.</p> <p>Za to izobraževalno srečanje potrebujete tehnika. Mentor naj razdeli učno skupino v podskupine do pet članov.</p> <p>Pripraviti morate:</p> <p>☉ Prizor za akcijski film brez glasbe;</p> <p>☉ Prizor osebne drame ali komedije, prav tako brez glasbe;</p> <p>☉ Izbor kratkih glasbenih posnetkov.</p>	

<p>Opišite način, kako posamezen urednik uporablja glasbo in zvočne učinke za izboljšanje in poudarke pripovedi.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Udeleženci si ogledajo kratke glasbene posnetke, ki jih izberejo posamezni mentorji. <p>Ogled prizora iz akcijskega filma brez glasbe ali zvočnih učinkov.</p> <p>VAJA: Razdelite udeležence v skupine in prosite jih, naj izberejo glasbo in zvočne učinke za opremo akcijskega prizora.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Oglejte si posnetke posameznih skupin in razpravljajte o čustvenem vplivu posnetkov glede na izbrano glasbo in zvočne učinke. <p>Oglejte si prizor iz osebne drame brez glasbe ali zvočnih učinkov.</p> <p>VAJA: Razdelite udeležence v skupine in prosite jih, naj izberejo glasbo in zvočne učinke za opremo akcijskega prizora.</p> <p>Oglejte si posnetke posameznih skupin in razpravljajte o čustvenem vplivu posnetkov glede na izbrano glasbo in zvočne učinke.</p> <p><i>Individualna vaja iz montažiranja. Udeleženci jo opravijo med dvema izobraževalnima srečanjema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Prosite udeležence, naj izberejo film in analizirajo, kako glasba in zvočni učinki pripomorejo k čustvenim poudarkom v filmu. 	<p>30 minut</p> <p>75 minut</p> <p>75 minut</p>
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 4:</p> <p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Razumevanje končnih faz post produkcije; ☉ Razumevanje »fine cut« - natančnega reza in kako ga doseči. <p>V tem izobraževalnem srečanju potrebujete:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ V celoti urejen prizor brez poprave barve in/ali zvočnega miksa; ☉ Isti prizor, kjer je opravljena poprava barve in zvočni miks; ☉ Dokončana sestava pozitivne kopije (rushes) iz tri minutnega filma; ☉ Ustrezen prostor; ☉ Enega do dva tehnika (odvisno od velikosti učne skupine). <p>Razlaga končnega procesa v post produkciji - poprava barve, zvočni miks itd. Oglejte si pripravljene prizore in na podlagi teh osvetlite razlike.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Razdelite učno skupino v podskupine do pet. Pridobite podporo tehnika, pričnite z obdelavo tri minutnega filma. 	<p>30 minut</p> <p>60 minut</p>

Oglejte si posamezne izreze in povabite udeležence, da podajo svoje mnenje.

90 minut

Povezava z drugimi moduli: Režija je lahko v povezavi z drugimi posnetki, ki ste jih opravili za vajo montažerskega dela. Ta naloga je morda za našo obravnavo pretežka.

Modul 6: Filmska delavnica

UVOD:

Ta modul je bistvenega pomena. Gre za praktično uporabo vsebin, ki so se jih udeleženci naučili v preteklih petih moduli in učnih enotah. Udeleženci izdelajo tri kratke filme o svojih izkušnjah dejavnega staranja. Njihove zamisli se pričnejo uresničevati. Modul 6 je namenjen testiranju ustreznosti vsebin prejšnjih modulov. Ponuja tudi metodologijo za izdelavo izmišljenih kratkih filmov. Za udeležence je to edinstvena izkušnja delovanja v skupini, ob upoštevanju tehničnih možnosti in omejitev. Pa vendar ta izkušnja omogoča ustvarjalno delo, izražanje.

Na koncu delavnice udeleženci digitalno posnamejo tri filme. Najverjetneje v naravnem okolju. Spoznajo se z razrezom filma. Uspešnost filmov je odvisna od scenarija, ki ga napišejo in posnamejo udeleženci. Kadarkoli je mogoče, lahko delajo ustvarjalno. Vsi udeleženci bodo posneli tri filme, dolge od tri do štiri minute. V vsaki filmski ekipi bo najmanj osem članov (skupaj z igralci). V vsakem od kratkih filmov bodo udeleženci igrali različne vloge in jih izmenjevali med seboj.

UČNI CILJI:

Ko bodo udeleženci preštudirali to učno enoto, bodo zmožni:

- ☉ Proizvesti več kratkih filmov o dejavnem staranju, ki bodo temeljili na njihovih izkušnjah;
- ☉ Občutili zadovoljstvo in ponos, saj bodo izpeljali zanimivo in zahtevno nalogo;
- ☉ Bolje komunicirati med seboj, pa ne le z ljudmi njihove starosti;
- ☉ Izkusiti ustvarjalnost kolektivnega delovanja;
- ☉ Občutiti, da so prav tako produktivni in pomembni kot vsi drugi državljani;
- ☉ Bolje upravljati s tehnologijo;
- ☉ Bolj in drugače ceniti umetnost in izkusiti željo, da ostanejo povezani z umetnostjo;
- ☉ Uživati življenje, saj bodo svoje zmožnosti dali na preizkušnjo.

Modul 6	TRAJANJE
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 1 – Priprava na snemanje (organizacija dela)</p> <p>Scenarije ste izbrali v predprodukciji, upamo, da že v modulu 5, učni enoti 3 (Pisanje scenarija). Zanj ste se odločili soglasju z generalnim supervizorjem in udeleženci. Distribucija vlog v vsakem filmu je že bila opravljena v modulu 5, učna enota 4 (Produkcija filma). Snemalni scenarij ste obravnavali v modulu 5 učna enota 5 (Režija). Naredili ste načrt za snemanje (vrstni red posnetkov).</p> <p>Zdaj nastopi čas, ko boste na lokacijo sprejeli filmsko ekipo. Poskrbeli ste za logistiko in za to, da igralci poznajo svojo vlogo. Na koncu tega izobraževalnega srečanja morajo udeleženci dobiti svojo kopijo končnega scenarija. Dobiti morajo tudi snemalno knjigo, ki govori o režiserjevih idejah za postavitve kamere, scenografiji ...</p>	2 uri
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 2 – Snemanje filma št. 1.</p> <p>Naslednje besedilo se nanaša na vse seanse snemanja.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Udeleženci so deležni tehnične podpore. Poklicni tehniki so odgovorni za kinematografijo in osvetljavo. Deležni so tudi podpore pri delu s kamero in z mikrofonom žirafa. Dobijo tehnično podporo zvoka, pomoč pri režiji in kontinuiranosti kadrov, dobijo tudi tehnično podporo za urejanje filma. ☉ Generalni supervizor zagotovi gladek potek snemanja. Dela kot člen med udeleženci in najetim osebjem. Sprejema potrebne odločitve glede vseh vidikov snemanja. <p>Drugi viri, ki jih potrebujete:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☉ Scenarij in snemalni seznam; ☉ Tehnična oprema, potrebna za vsako posamično snemanje za vse filme bo obstajal osnovni seznam, ki ga bo treba občasno dopolniti, odvisno od scenarija; ☉ Vse, kar je potrebno za posamično snemanje rekviziti, kulise, garderoba, pričeska, ličenje; ☉ Gostinske storitve (hrana in voda); ☉ Prevoz za nepričakovane situacije. 	3 ure + 3 ure

<p>Učne metode</p> <p>Udeleženci delajo po tri pedagoške ure skupaj, sledi bo odmor. Posamezen film je treba narediti v šestih urah (en delovni dan).</p> <p>Udeleženci svoje naloge opravljajo tako, kot to določi supervizor in/ali koordinator (njegova vloga je vloga asistenta režije). Tehnično osebje izvede nekaj poprej jim dodeljenih nalog in je na razpolago udeležencem. Supervizor je v nenehni pripravljenosti, da nudi pomoč pri sprejemanju odločitev. Poskrbi za splošne okoliščine snemanja.</p> <p>Ocena</p> <p>Supervisor v času snemanja, ob pomoči tehničnega osebja, oceni telesne in psihološke zmožnosti udeležencev. Osebje mora vzdrževati zanimanje udeležencev. Osebje mora biti sposobno vzdrževati koncentracijo in storilnost udeležencev, hkrati pa si mora pridobiti njihovo zaupanje.</p>	<p>2 uri</p>
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 3 – Snemanje filma št. 2.</p> <p>Enako kot v izobraževalnem srečanju 2, le sprememba v vlogah udeležencev.</p>	<p>3 ure</p>
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 4 – Snemanje filma št. 3.</p> <p>Enako kot v izobraževalnem srečanju 2, le sprememba v vlogah udeležencev.</p>	<p>3 ure</p>
<p>IZOBRAŽEVALNO SREČANJE 5 – Post produkcija</p> <p>V tej fazi je član tehničnega osebja odgovoren za reze filma v post produkciji.</p> <p>Delo opravi najeto osebje. Udeleženci pa lahko in morajo biti zmožni opazovati proces, saj gre za uporabo tistega, česar so se naučili v modulu 5, enota 5 (Montaža). Montažer, če udeleženci tako želijo, mora udeležencem dati priložnost, da eksperimentirajo z nekaterimi posnetki. Režiser posamičnega filma sedi poleg montažerja skozi to fazo nastajanja filma, seveda, če tako želi. Njegova naloga je nuditi umetniška navodila.</p>	<p>10 ur</p>
<p>Povezanost z drugimi moduli:</p> <p>Ta modul je višek vsega, kar so se udeleženci naučili v prejšnjih moduli, zato je naravno povezan z vsemi njimi.</p>	

Priloga

	Kompetence dejavnega staranja (označite najbolj relevantno prikazano v filmu)						Vam je bil film všeč? Se strinjate z načinom prikazovanja dejavne starosti v filmu? Kateri liki so vam bili najbolj/najmanj pri srcu? Zakaj?
	Učna	Civilno družbena	Zdravstvena	Čustvena	Finančno ekonomska	Tehnološka	
 <p><i>Pred polnočjo</i>, 2009, rež. Jacek Blawut</p>							
 <p><i>Avgustovsko kosilo</i>, 2008, rež. Gianni Di Gregorio</p>							
 <p><i>Povratne steklenice</i>, 2007, rež. Jan Sverák</p>							
 <p><i>Eksotični hotel Marigold</i>, 2012, rež. John Madden</p>							
 <p><i>Srečen za umret</i>, 2012, rež. Matevž Luzar</p>							
 <p><i>Zgubljena trgatav</i>, 2006, rež. Geoffrey Enthoven</p>							

Literatura in viri

Modul 1

CINAGE Project website <http://cinageproject.eu/>

Active ageing at http://www.who.int/ageing/active_ageing/en/

Ageing population/ageing society at <http://wisdom.unu.edu/en/ageing-societies/>

Later-life learning at http://www.associationforeducationandageing.org/ufiles/Lit_review_summary_May_08.pdf

Lifelong learning at http://www.dcalni.gov.uk/lifelong_learning_2.pdf

Ballesteros, R.F. (2008), *Active Aging: the Contribution of Psychology*, Hogrefe Publishing

Gillian Boulton-Lewis, Maureen Tam, (2011), *Active Ageing, Active Learning: Issues and Challenges*, Springer Science & Business Media, Sep 15, 2011 – Education – 192 pages

Withnall, A. (2009), *Improving Learning in Later Life*, Routledge, Sep 10, 2009 – Education – 176 pages

Modul 2

Hillman, J. (1997). *The Soul's Code: In Search of Character and Calling*. Grand Central Publishing: Paperback

Rizzo, C. (1997). *101 modi per liberare il genio che è in te*. Rome: Newton Compton

Watzlawick, P. (1983). *The Situation Is Hopeless, But Not Serious: The Pursuit of Unhappiness*. New York: W. W. Norton & Company

Goleman, D. (1996). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. New York: Bantam Books

Schultz, J-H (1932). *“Das Autogene Training (konzentrierte Selbstentspannung).“ Versuch einer klinisch-praktischen Darstellung*. Leipzig: Thieme

Sedikides, C. (1993). *Assessment, enhancement, and verification determinants of the self- evaluation process*. Journal of Personality and Social Psychology

Randall, W. (1996). *“Restorying a Life: Adult Education and Transformative Learning.”* In *Aging and Biography: Explorations in Adult Development*. Edited by James E. Birren et al., pp. 224–247. New York: Springer Publishing

Modul 3

Erikson, H. E. *Psychological Stages of Life*. <http://psychology.about.com/od/psychosocialtheories/a/psychosocial.htm>

Findeisen D. (2010). *Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani: stvaritev meščanov in vez med njimi*. Ljubljana: Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje.

Galey, M. (1981). *Marguerite Yourcenar Les yeux ouverts entretiens avec M.Galey*. Paris: Le Livre de Poche.

Kroener, S. et all (2008). *Demographic future of Europe*. Berlin: BIB.

Mackie, D. M., Hamilton, D. L. (1993). *Affect, Cognition and Stereotyping: Interactive Process in Group Perception*. London: Academic Press Inc.

Guillemard, A. M. (1986). *Le déclin du social*. Paris: PUF.

<http://www.emil-network.eu/resources/publications?page=7>

Maslow, A: *Hierarchy of Needs: A Theory of Human Motivation* [Kindle Edition]

Stebbins, R.A (2010) *A Perspective for Our Time*. Serious Leisure, UK

Modul 4

Alheit, Peter & Dausien, Bettina 1990. Biographie. *Eine problemgeschichtliche Skizze. Werkstattberichte des Forschungsschwerpunkts "Arbeit und Bildung"*, Band 14. Bremen: Universität Bremen.

Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity*, Cambridge: Polity Press.

Berne, E. (1984). *What do you say after you say hello /Šta kažeš posle zdravo*. Beograd: Nolit.

Malewska-Peyre, C. Tap, P. (1991). *La socialisation de l'enfance à l'adolescence*. Paris: PUF.

Maslow, A. (1982). *Motivation and Personality*. New York: Harper&Row.

Mucchielli, A. (2011). *Les motivations*. Paris: PUF.

Rogers, C. (1980). *A Way of Being*. Boston: Houghton Mifflin Company.

Further resource: <http://infed.org/mobi/life-span-development-and-lifelong-learning/>

Modul 5, Učna enota 1

Inside the gaze: the fiction film and its spectator, Francesco Casetti, Bloomington: Indiana University Press, 1998.

How to read a film: movies, media, and beyond; art, technology, language, history, theory; Monaco, James, Oxford University Press, 2009.

Filmografija:

Booth Story (2006) Rež. Kasimir Burgess, Edwin McGill; Avstralija

Lunch Date (2009) Rež. Adam Davidson; ZDA

Bara Prata Lite (Talk) (1997) Rež. Lukas Moodysson; Švedska

Gan-Gan (2014) Rež. Gemma Green-Hope; Velika Britanija

Undressing my mother (2004) Rež. Ken Wadrop; Irska

Nuit Blanche (2009) Rež. Arev Manoukian; Kanada

I will wait for the next one (2002) Rež. Philippe Orreindy; Francija

Anna (2007) Rež. Alejandro Gonzales Inarritu; ZDA

LXIV (2011) Rež. Damian Livesey; Velika Britanija

Drama Queen (2010) Rež. Minna Lavola; Finska

Teeth (2007) Rež. John Kennedy and Ruairi O'Brien; Irska

Caterwaul (2012) Rež. Ian Samuels; ZDA

The Black Hole (2008) Rež. Olly Williams and Philip Sansom; Velika Britanija

Cinéma erotique (2007) Rež. Roman Polanski; Francija

The grandmother (1970) Rež. David Lynch; ZDA

Modul 5, Učna enota 2

Field, Syd (2005), *Screenplay: The Foundations of Screenwriting*, Bantam Dell, New York

A very detailed list of books about scriptwriting is available at <http://www.screenwritingspark.com/the-best-screenwriting-books-chosen-by-screenwriters/>

Modul 5, Učna enota 3

Directing (film techniques and aesthetics), By Michael Rabiger, Publisher: Focal Press; 4 edition (19 Oct 2007), ISBN-10: 0240808827, ISBN-13: 978-0240808826

In particular: Chapter 25 of 'Pre-Production' – 'Rehearsals and Planning Coverage'; Chapter 29 of 'Pre-Production' – 'Mise-En-Scene'; Chapter 23 of 'Pre-Production' - 'Actor & Director Prepare a Scene'; Chapter 30 of 'Pre-Production' - 'Producing a Shooting Script'.

Directing Actors: Creating Memorable Performances for Film & Television, by Judith Weston, Publisher: Michael Wiese Productions (18 Jun 1999), ISBN-10: 0941188248, ISBN-13: 978-0941188241

Grammar of the film language, by Daniel Arijon, Publisher: Silman-James Press, U.S.; New edition (1 Nov 1991), ISBN-10: 187950507X ISBN-13: 978-1879505070

Cinematography for Directors: A Guide for Creative Collaboration, By Jacqueline B. Frost, Publisher: Michael Wiese Productions (August 1, 2009), ISBN-10: 1932907556, ISBN-13: 978-1932907551

Film direction Shot by Shot: Visualizing from Concept to Screen, by Steven d. Katz, Publisher: Michael Wiese Productions (1 Jul 1991), ISBN-10: 0941188108, ISBN-13: 978-0941188104

Other People's Shoes: Thoughts on Acting, by Harriet Walter, Publisher: Nick Hern Books; New Ed edition (11 Sep 2003), ISBN-10: 1854597515, ISBN-13: 978-1854597519

Acting in Film: An Actor's Take on Movie Making, Michael Caine, DVD: 2008, Region 2

What's My Motivation? by Michael Simkins, Publisher: Ebury Press; New edition (5 May2005), ISBN-10: 0091897491, ISBN-13: 978-0091897499

The Casting Handbook, by Susy Catliff and Jennifer Granville, Publisher: Routledge, 2013, ISBN-10: 0415688248, ISBN-13: 978-0415688246

Modul 5, Učna enota 4

Friedman, J. (2011). *Getting It Done: The Ultimate Production Assistant Guide*, kindle edition. Studio City: Michael Wiese Productions.

Gill, L. (2012). *Running the Show: The Essential Guide to Being a First Assistant Director*, kindle edition. London: Focal Press.

Houghton, B. (1991). *What a Producer Does: The Art of Moviemaking (Not the Business)*. Los Angeles: Silman-James Press.

LoBrutto, V. (2002). *The Filmmaker's Guide to Production Design*. New York: Allworth Press.

Maier, R.G. (1994). *Location Scouting and Management Handbook: Television, Film, Still Photography*. Boston and London: Focal Press.

Preston, W. *What an Art Director Does: An Introduction to Motion Picture Production Design*. Los Angeles: Silman-James Press.

Nadaljnji viri in literatura:

DiCillo, Tom (1995). *Living in Oblivion*. Film.

Truffaut, François (1973). *Day For Night*. Film.

Modul 5, Učna enota 5

Technique of Film and Video Editing (5th Edition), K. Dancyger, 978-0-240-81397-4, Oxford, Focal Press, 2012

In The Blink of An Eye, Walter Murch, 1-879505-62-2, Silman-James Press

The Conversations, Walter Murch and the Art of Editing Film, Michael Ondatje, 0-7475-6472-8, Bloomsbury Publishing

Behind the Seen: How Walter Murch Edited Cold Mountain Using, Final Cut Pro and What This Means for Cinema, Charles Koppelman. 2005, 0-7357-1426-2, New Riders / Peachpitt

Fine cuts: the art of European film editing, Roger Crittenden, 0240516842, Oxford, Focal, 2004

Film Editing, The Art of the Expressive, Valerie Orpen, 1-903364-53-1, Wallflower Press

Modul 6

DiCillo, Tom (1995, USA). *Living in Oblivion*. Film.

Truffaut, François (1973, FRA/ITA). *Day For Night*. Film.

Vsi filmi o staranju in o filmski produkciji, s katerimi ste se srečali oziroma se boste v prihodnosti srečevali so bogat vir znanja, idej in tem za pogovor. Ob ogledu teh filmov se vam bodo porajala vprašanja in različni občutki, ki vas bodo mogoče spodbudili k snemanju filma.

Slovar

BESEDA	OPREDELITEV
Ageizem	Ageizem ali starostna diskriminacija izloča starejše osebe iz družbenega življenja zaradi koledarske starosti. Ageizem je diskriminacija, ki temelji na koledarski starosti, določanju sposobnosti in vloge na podlagi koledarskih let in procesu sistematičnega stereotipiziranja in diskriminacije ljudi samo zato, ker so stari.
Andragogika	V osemnajstem stoletju je francoski mislec Nicolas de Condorcet trdil, da se morajo izobraževati vsi, tudi odrasli.
Asistent režije	Izraz <i>Andragogik</i> , v nasprotju s pedagogiko, je v 19. st. skoval Alexander Knapp, nemški gimnazijski učitelj. Kasneje so izraz uporabili v <i>Journal of Adult Education</i> . Uporabil ga je ameriški teoretik Malcolm Knowles (1913-1997) v svojem delu <i>Pomen izobraževanja odraslih</i> , razvijajoč enoten sistem izobraževanja odraslih. Andragoška teorija temelji na tezi, da je andragogika drugačna od pedagogike, da je drugačna od klasične metode poučevanja, da je pozornost treba prenesti z učitelja k učencu, samostojnemu učenju in k doseganju transformacije učenca itd.
Avtonomnost	Asistent režije dela pod vodstvom režiserja. Asistent režije nadzoruje dialog pri snemanju, garderobo, rekvizite, maske, izbira in pripravlja ter razporeja statiste pri snemanju množičnih prizorov.
Barvna in svetlobna korekcija	Avtonomnost v poznejših letih življenja pomeni imeti ali zadržati neodvisnost ali svobodno odločanje za dejavnosti in delovanje v nasprotju s težnjo, da starejše obravnavamo kot odvisne.
Celostna obravnava	Celostna obravnava dejavnega staranja se pozitivno osredotoča na posameznika v celoti, na družbene, telesne, psihološke vidike življenja in ne zgolj na posamezne vidike, npr. telesno zdravje ali handicap.
Čustvena kompetenca	Ta kompetenca pomeni, da starejši ohranjajo avtonomnost in dostojanstvo v poznejših letih življenja. Starejši čutijo, občutijo in ohranjajo lokus kontrole. Pomeni tudi vzdrževanje smiselnih čustvenih in družbenih vezi, dajanje in prejemanje podpore v družini ali skupnosti.
Demografija	Demografija je veda, ki preučuje prebivalstvo. Uporablja statistiko za preučevanje vidikov prebivalstvenih skupin kot so velikost, rast, struktura in distribucija skupin. Demografsko analizo je moč uporabiti v povezavi s posamezno skupino prebivalcev, moških in žensk nad 65 let in ob upoštevanju sprememb glede rojstev, smrti, migracij in staranja v geografskem prostoru in času.

BESEDA	OPREDELITEV
Digitalna inkluzija ali vključenost v družbo z novimi tehnologijami	Digitalna inkluzija pomeni, da družba preseže neenakost, ki starejšim preprečuje dostop do novih tehnologij in uporabo novih tehnologij (računalnik in internet). Ta pojav pomeni, da starejši niso marginalizirani v tem pogledu, da niso izključeni iz družbe zato, ker nimajo dostopa do novih tehnologij in znanja za njihovo uporabo. Digitalna inkluzija se nanaša na ustrezno zagotavljanje finančnih sredstev in na družbene dejavnike, ki omogočajo dajanje podpore starejšim za digitalno vključevanje v družbo.
Ekipa	Skupina ljudi, ki so vključeni v nastajanje filma, v kateri koli fazi snemanja.
Finančna/ekonomska kompetenca	Ta kompetenca se nanaša na starejše, ki morajo imeti materialno varnost, da bi lahko živeli dejavno in smiselno življenje. To pomeni, da moramo skozi življenje imeti primerne dohodke, priložnosti za delo, da ni diskriminacije po starosti in da obstoja ustrezna socialna varnost, ustrezne pokojnine in nadomestila.
Finančni producent	Producent je odgovoren za finančno področje filma, pripravi proračun filma in tudi bedi nad njegovo izvedbo. Njegova naloga je, da skrbi, da stroški s filmom ne presežejo proračuna. Pripravlja finančna poročila in tesno sodeluje s producentom in tajnikom produkcije.
Garderoba	Garderoba so oblačila, kostumi, nakit, ki jih nosijo igralci v filmu.
Izkustvena refleksija	Gre za opazovanje drugih in ob tem razvijanje opazovanja sebe in svojih izkušenj. Gre za povezovanje lastnih izkušenj z izkušnjami drugih, opazovanje drugih in njihovih pogledov na naše izkušnje.
Kader	Kader je del posnetka, ki je uporabljen v filmu. Skoraj vedno je kader krajši od posnetka, s tem da njegovo dolžino določata začetni in končni rez.
Karakterizacija	Oblikovanje filmskega lika na podlagi fizičnih, psihičnih in socialnih značilnosti. Splet vseh značilnosti vpliva na njegovo obnašanje v dejanskih situacijah, skladno z žanrom in slogom pripovedi.
Klapa	Klapa je črna lesena plošča, ki jo posnamejo na začetku posameznega kadra in ponovljenega posnetka. Nanjo s kredo napišejo naslov filma, številko kadra iz snemalne knjige in zaporedno število ponovljenega posnetka istega kadra pa tudi ime režiserja, direktorja fotografije in producenta. Na zgornjem ali spodnjem delu plošče je v vogalu pritrjena črno-bela deščica, s katero je mogoče tleskniti po robu plošče. Ta tlesk je zvočno posnet in je potreben pri sinhronizaciji posnetka kamere in zvoka.
Kompetenca	V povezavi z dejavnim staranjem kompetenca pomeni zmožnost starejših, da živijo dejavno in dejavno sodelujejo v skupnosti. V projektu CINAGE pa gre za družbene kompetence, kot je denimo kompetenca za zdravo življenje, ki spremeni obnašanje starejših, kar jim pomaga krepiti in ohranjati zdravje. Ta kompetenca omogoča tudi ustvarjanje družbenih struktur, ki starejšim pomagajo, da lahko bolje skrbijo za svoje zdravje.

BESEDA	OPREDELITEV
Kompetenca sodelovanja v civilni družbi ali lokalni skupnosti	To zmožnost potrebujejo starejši državljani, da lahko sodelujejo v različnih dejavnostih, pomembnih za posameznika in skupnost. Med te dejavnosti se uvrščajo prostovoljno delo ali kakršna koli oblika zaposlitve ali plačanega dela. Sem se uvršča tudi skrb za družinske člane in druge v skupnosti. Skupnost, h kateri posameznik prispeva, je denimo družina, organizacija, ki opravlja storitve, soseska, mesto, regija, narod ali širša skupnost.
Konstruiranje/ oblikovanje zvoka	Konstruiranje / oblikovanje zvoka je proces snemanja in ustvarjanja zvočnih učinkov kot so škripanje čevljev, eksplozija, cviljenje avtomobilskih gum, žvižganje krogel, brenčanje muhe pa tudi snemanje šumov iz okolja (zavijanje vetra, šelestenje listov ...). Ti zvoki so običajno posneti v studiu, da so prepričlivejši, omogočajo pa tudi lažjo montažo zvoka.
Kostumograf	Kostumograf je odgovoren za izdelavo oblačil, kostumov in nakita pred dejanskim snemanjem filma ter za njihovo vzdrževanje in popravilo med snemanjem.
Ledolomilec	Ledolomilec je igra ali dogodek, ki ga uporabimo ob sprejemu udeležencev izobraževanja, da otoplimo pogovor med udeleženci v učni skupini, timu ali dogodku. Kateri koli dogodek zahteva, da se udeleženci brez zadrege obračajo drug k drugemu. Moderator/učitelj/mentor uporabi to tehniko v ta namen.
Maska	Maska je spremenjena podoba igralca. Maska obsega različne vrste in stopnje ličenja, česanja, izdelave lasulj, oblikovanja različnih deformacij kot so rane in brazgotine.
Mizanscena (mise-en-scene)	Postavitev akcije in igralcev na prizorišču.
Montaža	Montaža je ustvarjalni tehniški proces povezovanja filmskih in zvočnih posnetkov. Poteka v določenem zaporedju. Montaža poveže film v celoto, ki so jo zasnovali že v scenariju, podrobneje pa v snemalni knjigi. Podpira pripoved. Lahko jo razvname in dramtizira tako, da zadrži ali odloži razkritje vzroka ali posledic nekega dejanja. Lahko jo zaplete z nezaznavnim prehajanjem med realnimi ali imaginarnimi prizori.
Montažer	Montažer je oseba, ki načrtno povezuje posnetke v film. Delo montažerja je elektronska montaža slike in zvoka filmov. Pri delu povezuje avdio in video signale ter uporablja digitalne učinke. Spremlja in zagotavlja tehnično kakovost pri obdelavi filmskega gradiva. Na zahtevo režiserja dodaja posneti vsebini različne video in zvočne učinke. Montaža je zadnja stopnja dela v procesu ustvarjanja filma. Začne se z zamisljivo, s pisanjem scenarija, s snemalno knjigo, namenjeno delu pred kamero, z ogledom posnetega materiala, tehtnim premislekom in pripravo pred vstopom v montažo.
Montažer in oblikovalec zvoka	Montažer in oblikovalec zvoka povezuje zvoke v filmu s sliko in med seboj. Odgovoren je za izbiro in snemanje zvoka za film. Z zvoki, šumi, glasbo krepí vtis resničnosti prizorov – poudari lahko njihov sanjski ali fantastični značaj, razširi prostor kadra, uporabi zvok kot prehod med kadroma ... Montažer / oblikovalec zvoka vstavi in umesti v film tudi razne zvočne učinke in glasbo uskladi s kadri.

BESEDA	OPREDELITEV
Motivacija	Motivacija vpliva na obnašanje in ga spodbuja. Lahko je zunanja ali notranja. Gre za notranji poriv, ki aktivira obnašanje in ga usmerja. Motivacija je skupno ime za številne njene elemente kot so potrebe, aspiracije, pripravljenost za delovanje, čustva, znanje itd.
Neformalno izobraževanje	Vseživljenjsko izobraževanje omogoča nenehen razvoj posameznikovih osebnih in socialnih zmožnosti. Vseživljenjsko izobraževanje lahko poteka v treh oblikah: - formalno izobraževanje – strukturiran izobraževalni sistem običajno priskrbi država in ga podpira. Sistem se stopnjuje po zahtevnostnih in starostnih stopnjah, od osnovne šole do visokih šol. - neformalno učenje poteka vsak dan v družini, med prijatelji, vrstniki, z javnimi občili in ob pomoči drugih vplivnih virov v okolju. - neformalno izobraževanje je izobraževalna dejavnost, ki je strukturirana, ima cilje in smotre, sledi programu. Ta pa nastane ob sodelovanju udeležencev. Poteka zunaj formalnega šolskega sistema.
Neprekinjenost dogajanja/ kontinuiranost akcije	Usklajevanje dogajanja pri prehodu iz enega kadra v drugega.
Oblikovalec maske	Oblikovalec maske je strokovnjak za oblikovanje maske. Tesno sodeluje s scenografom, kostumografom in direktorjem fotografije. Pripravlja in oblikuje videz nastopajočih likov.
Off tekst	Off tekst je besedilo, ki ga pripoveduje pripovedovalec kot uvod v zgodbo. Lahko je off tekst tudi v funkciji pojasnjevanja ozadja zgodbe, lahko poveže dve ali več zgodb in dogodkov. Off text pa so lahko tudi misli in čustva lika, ki se odvijajo v glavi lika, gledalci pa jih slišimo.
Osvetlitev	Uporaba in namestitvev svetlobnih virov in teles. Ti širijo svetlobo v želenih smereh. Različna moč svetlobe omogoča snemanje prizora in zagotavlja vizualno in stilsko kakovost posnetkov. Osvetlitev je tehnična zahteva za to, da je film lahko posnet in omogoča stilistične posebnosti slike, ustvarjanje ozračja, poudarjanje čustvenih stanj in lastnosti stvari.
Plan snemanja	To je načrt poteka dogajanja na prizorišču za vsak dan posebej ali pa za več dni skupaj. Plan snemanja obsega prizorišče, urnik, igralce, snemalno ekipo, opremo, pripomočke ...
Podoba filma	Režiser tesno sodeluje z direktorjem fotografije, scenografom in kostumografom, da ustvari enotno podobo filma, ki podpira zgodbo. Podoba filma je odvisna od zgodbe in filmskega žanra, saj ju podpira in je z njima usklajena.
Podtekst	Vsebina ali ideja, ki ni podana direktno, ampak bolj subtilno, na primer skozi metaforo (metaforo zvoka, narave, živali, vremena ...)
Pogled	Pogled pomeni, da režiser želi prikazati prizor, kot ga vidijo gledalci. Kamera se torej postavi v vlogo gledalca in snema z njegovega gledišča.

BESEDA	OPREDELITEV
Pomembni odrasli	Glede na transakcijsko analizo Erica Berna so <i>pomembni drugi</i> tisti, ki so vplivali na naše življenje, sprejemanje odločitev v rosnem otroštvu in skozi vse življenje.
Posnetek	Posnetek je slikovni (lahko tudi zvočni material), ki je nastal med neprekinjenem snemanjem kamere (od vklopa do izklopa snemanja). Od kadra se razlikuje v tem, da posnetek skoraj nikoli ni v celoti uporabljen. Kader je tako le del posnetka, ki je na koncu uporabljen v filmu. Za posamezen kader po navadi posnamemo več posnetkov (poskusov).
Postavitev kamere	Je del filmskega jezika, razumevanje postavitve kamere, izbira objektiva in kadriranje. Določa učinek posnetega.
Dnevne kopije (rushes)	Delovne kopije posnetkov, ki jih naredijo čez dan, naslednji dan pa jih režiser s sodelavci pregleduje: oceni kvaliteto posnetih prizorov in se odloči glede ponovitve posameznih kadrov.
Poznejša leta življenja	To je obdobje v drugi polovici življenja. Obdobje se prične pri različni starosti. Ko nekdo doseže povprečno starost v državi, ga pričnemo obravnavati kot starejšega ali starega.
Predprodukcija	Predprodukcija obsega vse priprave pred dejanskim začetkom snemanja filma: izbira igralcev, sklepanje pogodb s filmsko ekipo in igralci, izbira prizorišč, kostumov ...
Pridobivanje psihološke, ekonomske in politične moči	Pridobivanje psihološke, ekonomske in politične moči ob pomoči izobraževanja in svetovanja spodbuja starejše, da uporabijo svoje zmožnosti in se tehtno odločajo, živijo avtonomno, da odločajo o svojem življenju in socialnem okolju. Starejši se namreč spopadajo z ekonomsko neenakostjo, denimo z neenakimi možnostmi zaposlovanja, neenakimi pokojninami, neenakim družbeno podprtim dostopom do izobraževanja, zdravja in priložnosti za dejavno državljanstvo.
Pripovedovanje zgodb	Pripovedovanje zgodb je pripovedovanje o dogodkih. Pripoved je v besedah, podobah, pogosto tudi v improvizaciji in olepševanju. Zgodbe in pripovedi poznajo v vseh kulturah kot način razvedrila, izobraževanja, ohranjanja kulturne dediščine, vcepljanja moralnih vrednot. Ključni elementi zgodb in pripovedovanja zgodb vsebujejo zgodbo, like, in pripovedovalčev pogled.
Prizorišče	Prizorišče je prostor, kjer se film dogaja. Lahko je umetno zgrajeno ali pa je del naravnega okolja. Je likovno-arhitektonska zasnova notranjega ali zunanjega prizorišča filmskega dogajanja v skladu s formalnimi in estetskimi zahtevami, žanrsko usmeritvijo in režijskim konceptom dela.
Producent	Oseba ali organizacija, ki vodi produkcijo filma. Pogosto je tudi pobudnik filmskega projekta, zanj skrbi od začetne zamisli, sestave snemalne ekipe, izbire igralcev, do končne realizacije in uporabe filma, predvsem pa zagotavlja finančna sredstva in ustrezne okoliščine za izvedbo filmskega projekta.
Produkcija	Produkcija filma je proces nastajanja filmskega dela, ki obsega vse faze izvedbe: od zamisli, scenarija, kostumografije, snemanja, montaže in laboratorijske obdelave, vse do izdelave kopij za distribucijo in predvajanje.

BESEDA	OPREDELITEV
Rekvizit	Predmet v filmskem prizoru, ki dopolni scensko in kostumsko opremo ter ima pasivno ali aktivno vlogo v dogajanju.
Rekviziter	Član filmske ekipe, ki v skladu s snemalno knjigo in navodili režiserja, scenografa in kostumografa skrbi za rekvizite – njihovo nabavo in namestitev na prizorišču.
Režiser	Režiser je oseba, ki odgovarja za umetniško podobo in nadzira tehnološko izdelavo filma. Naloge režiserja so: določitev celotnega umetniške podobe filma; nadzor nad vsebino in scenarijem filma; gibalno in dramsko vodenje igralcev; izbiranje prostora, kjer bo film posnet; določevanje tehničnih podrobnosti (položaj kamere, izrez ...); sodelovanje s skladateljem, ki izdela glasbo za film; vse druge dejavnosti, ki kažejo umetniški vpliv režiserja na film.
Samoocena	V socialni psihologiji je samo-ocena ali ocena samega sebe proces, sredi katerega pogledamo nase in poskušamo oceniti posamezne elemente, ki so pomemben del naše identitete. Samo-ocena je eden od motivov, ki podpirajo preverjanje samega sebe in boljšanje samega sebe. Sedikides (1993) trdi, da nas motiv samo-ocene navaja, da iščemo dejstva, ki nas utrdijo v rahlem konceptu samega sebe. Samo-oceno uporabljamo, da smo bolj prepričani vase in da se bolje spoznamo. S samo-ocenjevanjem preverjamo, če se vidimo prav, toda s tem ne poskušamo izboljšati svojega pogleda nase. Ocenjevanje samega sebe lahko prizadene samospoštovanje.
Scenograf	Scenograf je odgovoren za opremljanje prizorišča z rekviziti, pohištvo, umetniškimi deli ... Skrbi za izgled prizorišča, kjer se snemanje odvija.
Skrb za samega sebe	Skrb za samega sebe pomeni, da pazimo na zdravje in dobro počutje in ne dovolimo, da to storijo drugi namesto nas, če ni potrebno. Pomeni tudi zdrav način življenja, zdrav življenjski slog, da ostanemo dejavni, da počnemo stvari, ki so nam pomembne. Gre za osredotočenje na tisto, kar starejši človek zmore, in ne na tisto, česar ne zmore. Sem spada tudi pridobivanje pomoči drugih, da ostanemo dejavni in da živimo zdravo.
Snemalec	Snemalec upravlja s kamero, vendar je podrejen direktorju fotografije. Snemalec izbira položaj kamere, določa izrez slike, ostrino slike, vlaga filmski trak ... Direktor fotografije je najpogosteje tudi sam snemalec.
Snemalna knjiga	Snemalna knjiga je podrobna razdelava scenarija z natančnimi podatki o kadrih v prizoru, namenjena tako snemanju kot montaži. Snemalna knjiga vsebuje končno obliko zasnove in poteka filma.
Snemanje	Celoten proces postavljanja zgodbe v film.
Starajoča se družba	Sleherni mesec več kot milijon ljudi doseže starost šestdeset let. Svet se pospešeno stara. V svetovnem prebivalstvu se bo delež starejših od 65 let podvojil leta 2050, prešel bo od 7% leta 2000 k 16% leta 2050. Do takrat bo starejših več kot tistih od 0 do 14 let. To se bo zgodilo prvič v zgodovini človeštva.

BESEDA	OPREDELITEV
Starajoče se prebivalstvo	Starajoče se prebivalstvo opredeljujemo kot prebivalstvo, kjer se število tistih nad petinšestdeset let večja v primerjavi s tistimi med dvajsetim in štiriinšestdesetim letom. Do tega pojava pride, kadar se povprečna starost v državi ali regiji zviša zaradi daljše pričakovane življenjske dobe ob rojstvu in/ali zaradi upada stopnje rodnosti.
Staranje	Staranje je proces, ki se začne takoj, ko se rodimo. Obsega evlucijske in devlucijske procese. Je vseživljenjski proces, ki traja od zibelke do groba.
Starejši odrasli	O starejših odraslih govorimo v izobraževanju odraslih in psihologiji. Gre za strokoven izraz. Starejši odrasli so navadno tisti, ki so že upokojeni, ki niso več vključeni v poklicno delo, ki imajo odrasle otroke in so že opravili najpomembnejše naloge v izgradnji družine. Ta definicija je dokaj stereotipna, izpušča starejše delavce in tiste, ki se komaj pripravljajo na upokojitev. Poleg tega v obdobju »med delom, upokojitvijo in starostjo« starejši velikokrat znova prevzamejo poklicne obveznosti.
Starost	Je obdobje življenja, ne pa hiralnica za tiste, ki so dospeli bliže koncu življenja. Starost je družbeni konstrukt, stvar tihega dogovora v sleherni družbi.
Tajnik režije	Oseba, ki skrbi za kontinuiteto znotraj prizora in med prizori (da so v vseh povezanih prizorih igralci enako oblečeni, imajo enake pričeske, gibe, jedo enako hrano ...), poleg tega pa tudi beleži seznam kadrov med snemanjem.
Tehnološka kompetenca	Ta kompetenca je potrebna zato, da imajo starejši dostop do novih tehnologij kot so računalniki, mobilni telefoni in različne aplikacije. Da uporabljajo socialna omrežja, se sporazumevajo in učijo po spletu. Nanaša se tudi na ambientalno tehnologijo. Ambientalna tehnologija obsega pripomočke za gibanje, oblike opreme v pomoč starejšim in za nego starejših.
Učenje	Učna kompetenca se nanaša na vse, kar je potrebno, da se lahko učimo v poznejših letih življenja. Lahko vključuje formalno in neformalno učenje, in vse široke možnosti za učenje, učne spretnosti in znanje, učenje ustvarjalnih dejavnosti ali učenje novih tehnologij (računalniki, internet itd).
Učenje in izobraževanje v poznejših letih življenja	To besedno zvezo so skovali Peter Jarvis in udeleženci konference v Ulmu leta 1995. Poznejša leta se nanašajo na različne stopnje življenja in različne skupine starejših: starejše delavce, ljudi pred upokojitvijo, osebe v tretjem življenjskem obdobju ali obdobju med delom, upokojitvijo in starostjo, ki so sredi dinamičnega procesa med delom, upokojitvijo in starostjo, odvisne starejše v institucionalni oskrbi. Politiki ljudi v tem življenjskem obdobju imenujejo »starejši«, »starejši odrasli« in »seniorji« in zdaj, manj pogosto tudi »tretjeobdobniki«. Učenje je proces dejavnega pridobivanja izkušenj. Učenje se zgodi, če in kadar se spremeni obnašanje (dejavnost, mišljenje, čustva itd.). Učenje se dogaja, kadar želimo osmisliti svet okrog nas. Vključuje in večja spretnosti, znanje, krepi vrednote, ali zmožnost refleksije. Učinkovito učenje vodi k spremembam, razvoju in želji po več učenja in znanja. Izobraževanje v poznejših letih življenja pomeni organizirano in k ciljem usmerjeno učenje različnih skupin starejših.

BESEDA	OPREDELITEV
Učenje s filmom	Gre za učenje, ki ga sprožajo filmi, video posnetki itd., ki jih uporabljamo kot učno sredstvo in učno metodo hkrati. Film zdravi, sproža osebnostno rast, če so učenci odprti za filmsko izkušnjo, če filme gledajo zavedno in z znanjem. Film uporablja različna sredstva, kot so zgodba, glasba, domišljija. Film sproža refleksijo, omogoča vpogled, navdušuje, sprošča čustva in spreminja. Starejšim ljudem pomaga, da naredijo globljo povezavo med filmsko zgodbo in filmskimi liki ter seboj.
Učenje v kontekstu	Gre za učenje v resničnih ali "umetno sproženih" situacijah v različnih učnih okoljih. Gre za izkustveno učenje in ne za spoznavanje teorije. Ali drugače povedano: pri učenju sta najpomembnejša učenčeva zavzetost in delovanje. Da bi dosegli zavzetost in delovanje tistih, ki se učijo, lahko uporabimo katero koli uspešno metodo.
Ustvarjanje filma	Gre za celotno produkcijo filma, vključno s predprodukcijo, produkcijo in poprodukcijo.
Večstranski koncept	Koncept dejavnega staranja je večstranski in ima več vidikov. Različne kompetence so potrebne, če naj se staramo dejavno. To niso le kompetence prostovoljstva in organiziranega dela ali produktivnosti. Ta koncept se nanaša tudi na vseživljenjsko učenje, ustvarjalno preživljanje prostega časa, vzdrževanje bližnjih čustvenih odnosov, življenje po lastnih normah, neodvisnost in kakovost življenja, nasprotovanje ageizmu. Različne kompetence dejavnega staranja kot so učenje, zdravje in čustva, se med seboj prepletajo na mnoge načine.
Vizualna metafora	Vizualna metafora je posnetek, ki je uporabljen namesto ali v povezavi z drugim posnetkom, da s tem ponazori analogijo ali pa da potrdi prikazano.
Vizualno pripovedovanje zgodb	Pripoved teče predvsem ob pomoči podobe in fotografije; zahteva razumevanje vpliva in moči podobe, ki je lahko močnejša od dialoga.
Vodja snemanja	Vodja snemanja je odgovoren za nemoten potek dnevnega programa / urnika na snemanju. Skrbi, da vse teče gladko, da so oprema, prizorišče in rekviziti pripravljeni in nadzira proračun.
Vseživljenjski način	Vseživljenjski način se nanaša na učenje za dejavno staranje, na vseh stopnjah življenja, v medgeneracijskem kontekstu, v katerem živimo. Vseživljenjski način pomeni, da se staranje in učenje dogajata vse življenje, da kulturne izkušnje iz preteklosti oblikujejo kasnejše izkušnje, odločitve in posledice. Vseživljenjski način poudarja, da se dogodki, ki so pomembni za posameznike, morda ne odvijajo zmeraj v kronološkem redu. Najbližji v času morda niso najbolj pomembni.
Vseživljenjsko učenje	Gre za neprekinjeno učenje skozi vse življenje in vrsto situacij iz osebnih ali poklicnih razlogov. Učenje se odvije ne le v formalnih okoljih, marveč tudi v neformalnih skupinah, sredi dnevnih stikov in skozi široko pahljačo dogodkov. Evropski program Vseživljenjsko učenje podpira učenje in izobraževanje skupin vseh starosti širom Evrope ter jim namenja finančna sredstva.

BESEDA	OPREDELITEV
Zaključek montaže slike/ zakljenjena slika	Zaključek montaže slike je zadnja faza v montaži filma, ko morajo biti vse spremembe v sliki končane in odobrene, da lahko film preide v montažo zvoka in barvno korekcijo.
Zdravje	Ta kompetenca se nanaša na starejše, ki naj krepijo in vzdržujejo zdravje in dobro počutje v poznejših letih življenja. Zdravje in dobro počutje imata telesne, psihične in družbene vidike. Kakovost zdravstvenih storitev in podpora življenjskemu slogu, zagotavljanje priložnosti za tkanje družbenih vezi, socialna skrb in varno okolje lahko vplivajo na zdravje in dobro počutje.
Zgodboris (Storyboard)	Seznam (pogosto v obliki tabele), na katerem je v obliki sličice prikazan vsak kader filma. To je vizualna nadgradnja snemalne knjige.
Žirafa (boom)	Naprava, ki jo uporabljajo pri zvočnem snemanju za usmerjanje mikro-fona v prostoru. Sestavljajo jo stojalo s kolesom, palica z mikrofonom in mehanizem za premikanje mikrofona.
Življenjska zgodba	Preteklo, sedanje in načrtovano prihodnje življenje lahko zajamemo v pripoved (ljudje, zgodbe, čustva). Ta nam omogoči razumevanje povezave med različnimi vplivi na naše življenje in odločitve za naše zavzeto ali manj zavzeto delovanje v poznejših letih življenja.

PRODUCENTI:

www.aidlearn.com | PORTUGALSKA

Consultoria em Recursos Humanos, Lda.

www.leedsbeckett.ac.uk | VELIKA BRITANIJA

www.cstudifoligno.it | ITALIJA

www.utzo.si | SLOVENIJA

<http://cinageproject.eu>

ZASTOPNIK:

AidLearn, Lda.
Maria Helena Antunes

BLAGAJNA:

info@cinageproject.eu

Izvedba tega projekta je financirana s strani Evropske komisije.
Vsebinska publikacija je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.

N° 538672 - LLP - 1 - 2013 - 1 - PT - GRUNDTVIG - GMP